

СЕРГІЙ ПОСТОЛОВСЬКИЙ

ВОРОГ

АБО

ГНІВ БОЖИЙ

 FOLIO

Сергій Русланович Постошовський

Ворог, або Гнів Божий

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=23800241

Ворог, або Гнів Божий: Фоліо; Харків; 2016

ISBN 978-966-03-7610-6

Аннотація

«Ворог, або Гнів Божий» – це історія «українського Моссаду», ліквідаційної групи, сформованої виключно з однією метою – помститися агресору та загарбнику за його злочини проти українського народу.

Вони вірять у те, що кожен за свої гріхи має бути покараний. Кожен у цьому світі повинен відповідати, тому що безкарність породжує всюдозволеність. Не сподіваючись на владу, на західних партнерів, на сусідів і друзів, вони беруть справу до своїх рук.

Складаються списки, знаходяться кошти, йде перевірка та вербування людей, формуються агентурні мережі, розробляються операції та стратегії. Але зосереджуються вони на головному – на ворогу, що засів за кремлівськими стінами, та навіть не розуміють, що й самі виявилися розмінною картою у великій геополітичній битві.

Содержание

Слово від автора	5
Ворог, або Гнів Божий	8
Частина перша	9
Розділ 1	9
Розділ 2	66
Кінець ознакомительного фрагмента.	120

**Сергій Русланович
Постоловський
Ворог, або Гнів Божий**

© С. Р. Постоловський, 2016

© Я. К. Казаченко, художнє оформлення, 2016

Слово від автора

Колись давно, коли ще не було ні танків, ні «Градів», ні ядерної зброї, великий Нікколо Макіавеллі сказав, що «війна – це наслідок того, що правителі не бажають визнавати реальність».

Минули століття, і ось правителі Росії підтвердили істинність цих слів.

Москва не забажала миритися з реальністю, в якій є місце незалежній, демократичній Україні, що бачить себе частиною Європи, а не васалом Російської Федерації. Не захотіла вона й визнати право нашої країни самостійно творити свою долю та рух напрямку. Не змогла усвідомити, що у ХХІ столітті не можна діяти у гірших традиціях *real politik*, коли усе визначає сама лишень військова сила, шантаж та підступна, цинічна брехня.

Коли стало зрозуміло, що Росія не зупиниться, а буде й далі наступати на Україну, я усвідомив, що традиційними методами війни та дипломатії нам ніколи не здолати ворога. Саме тоді і виникла ідея написати роман, який зобразив би альтернативу усьому тому, що вже було задіяно і Заходом, і Україною в їхній боротьбі проти російського агресора.

Ідею «Ворога, або Гніву Божого» було запозичено мною з досвіду роботи ізраїльських спецслужб, коли після загибелі спортсменів під час Мюнхенської олімпіади 1972 року

тодішній прем'єр-міністр Ізраїлю Голда Меїр ухвалила рішення вчинити фізичну ліквідацію усіх причетних до того страшного терористичного акту.

Майже 20 років ізраїльтяни вишукували своїх ворогів і досягли поставленої мети. І саме такою своєю поведінкою Ізраїль завжди змушував інших рахуватися з його позицією та визнавати його право на життя.

«Ворог, або Гнів Божий» – це альтернативний роман, історія ліквідаційної групи українців, котрі не забажали миритися з тим порядком денним, що диктує зла воля Кремля. Усі персонажі твору є авторською вигадкою, образом того, як могло би статися, якби така група діяла у реальності. Справжнім у романі є тільки ворог, несправедлива війна, епоха, в якій усім нам судилося жити.

Я залишаюся переконаним прихильником комплексної стратегії тиску на РФ, де економічні, інформаційні, дипломатичні та суто військові методи доповнювалися б атмосферою страху та апатії серед ватажків та прихильників терористичних угруповань, що ведуть війну проти України. Агресор розуміє виключно позицію сили. Політика ж умиротворення ніколи не дасть жаданого результату, а тільки розпалюватиме амбіції та апетити нових імператорів XXI століття.

Аби не допустити знищення України, не дозволити Росії змінити мапу Європи, ми маємо усвідомити просту річ – окрім нас самих нам ніхто не допоможе у тій повноті всієї міри, якої нам би хотілося. І коли вже говорити про роль про-

стого, звичайного українця в протистоянні агресору – вона видається мені визначальною.

Саме таким простим українцям, які не шукали особистої вигоди, не думали про шалені статки, а йшли на війну, аби боронити свою батьківщину, і присвячується твір – спроба у вирі несправедливих подій зрозуміти можливості та загрози, що два роки тому постали перед Україною.

Ворог, або Гнів Божий

Загиблим за Україну

Ті, хто сподівається увійти в історію звитяжними прем'єр-міністрами або просто міністрами, постачають людей.

Ті, хто хоче стати мільйонерами, постачають гармати і снаряди.

Ті, хто хоче йменуватися «фельдмаршал», «віконт Плат-стріт» або «граф Лоо», вигадують ігри, які називаються планами.

Ті, хто хоче бути переможцями, якщо це можливо, знаходять ворога, якщо необхідно – вигадують його.

Вільям Фолкнер, «Притча»

Частина перша

Зі слів причетних

Розділ 1

Полковник

* * *

– Хто ж ми, люди-и-и??? – голосив одноногий ветеран АТО, простягаючи руки до хмарного неба.

Біля нього вже почала збиратися юрба, і я побачив, що патруль крокує в його сторону, проявляючи увагу до бідолашного українця, якому відтяли його ліву кінцівку у госпіталі, або її відірвало ще там – чи десь під Дебальцевим, чи під Донецьком, а може, й десь на підступах до Луганська й Антрацита. Та війна мала багато адрес, як і жертв, що вже який рік своїм збентежено-несамовито-сумним поглядом дивляться з небес на мільйон разів проклятих, проте все ще живих творців Донбаського пекла.

На його шиї я побачив табличку з проханням допомогти захиснику батьківщини й пластикову баночку, в яку зворушливі кияни та гості столиці час від часу кидали гроші.

– Не чіпай мене! Руки ге-е-еть!!! – голос ветерана летів крізь юрбу, і на хвильку мені стало видно, як один з патрульних намагається взяти бідолашного під руку та вивести його з площі у напрямку, відомому всім тим, хто хоча б раз за життя мав справу з українською поліцією.

За інших обставин, скоріш за все, я промовчав би. З роками моє гіперболізоване почуття людської справедливості почало притуплюватися. Хоч як бажав я залишатися людяним, а життєвий досвід таврував на моїй совісті свої страшні клейма, що рубцювалися широкими, грубими шрамами, які вже не можливо було прибрати ані за допомоги пластичної хірургії, ані улесливими словами цілої армії психоаналітиків. Я був одним із тих, кого містер Хемінгуей після тієї Першої війни назвав «утраченим поколінням», і нам залишалася тільки гірка пам'ять та неквапний рух уперед, без прогресу, ілюзій, жаданих надій. Ми кричали про «сильну руку», яка б навела порядок у нашому спільному домі, але цинізм усієї правди полягав лишень в тому, що поки така ж «сильна рука» гримала своїми «Градами» та «Ураганамі» на східних кордонах України, жоден з наших доморощених політиканів так і не спромігся стиснути свій кволий кулачок. Ми були приречені і чекали смерті тирана, наче жаданої манни з небес. Але що далі рухали по життю, то краще усвідомлювали, що той кремлівський перевертень приготувався до вічного царства.

– Куди ж ви мене тягнете, йолопи?! Відпустіть нехайно!

Я... – короткий удар у ділянку селезінки, вправно проведений патрульним, обірвав голос відчаю ветерана. І тут він заплакав.

Він не верещав в істеричі, як це бува робили його ж фронтові побратими. Він не заходився в риданнях, дуже схожих на ті, що бездушна машина війни виривала з грудей їхніх жінок, матерів, коханих та малолітніх дітей. Він просто стиснув зуби, а з його правого, понівеченого катарактою ока, тонким струмком болю та образи котилася солона, гірка чоловіча сльоза. Я не мав бажання встановлювати класову справедливість, але поборотися за справедливість людську було, апріорі, моєю прерогативою. Тим паче, що я вже давно не грав на тому полі.

Розштовхуючи поборників безкоштовного дійства, я наблизився до патрульних. Їх було троє. Один з них повернувся до мене і витріщився якимись аж занадто випуклими оченятами. Його ліва щока грала нервовим тиком, і я не міг зрозуміти, чи то було вроджене сіпання, чи вже набуте за життя.

– Чого вам, громадянине? – жбурнув він своїми непривітними словами, наче жменею насіння.

– Не чого, а кого, – так само з гонором і відразую відповів йому я.

– Ви крик свій в сраку собі засуньте! Чи, може, хочете йому компанію скласти? – інший поліціант, що стояв поруч з ветераном, почав наближатися до мене.

– Звісно ж, що буду йому компанією, – відповів я. – Але,

пробачте хлопці, вас ми з собою не візьмемо.

Шакалина, ница посмішка вкрила вуста патрульних. В їхніх очах майоріло величезне бажання зіграти зі мною в якусь з їхніх улюблених ігор, результатом яких могли стати побої, знущання та психічний розлад.

Того дня я мав намір зіпсувати їм настрій і зробив це з особливим задоволенням.

Я був садистом у відносинах з міліціантами, а пізніше поліціантами, напевно, ще з далеких років, що так весело котилися з життєвого пагорбу за часів діда Кучми. Згадка про ті тепер вже навіки втрачені миті завжди гріє моє холодне нутро щастям і спокоєм, який ніколи й нізащо не повернути моєму кволому мозку.

– Геть звідси! – гаркнув патрульний.

Котяча посмішка, рух вперед, і ось я вже тикну моє посвідчення йому в обличчя. Далі приходять ті декілька десятків секунд, без яких я давно не являю свого спілкування з правоохоронними органами. Я відслідковую момент зміни фізіономії патрульного, його подив, розуміння можливості й серйозності наслідків, миттєве небажання покоритися долі та волі старшого за званням, який, до того ж, представляє не якусь там поліцію, а саме Відомство. Звичайно, що не завжди на моєму шляху траплялися люди з розумом в голові. Помічало моє око й інакших, крикливих, войовничих, хитрих та жорстоких. Деякі намагалися мене навіть бити, за що були покарані як фізично, так і морально. Розумні ж знали,

що жарти з Відомством несли в собі небезпеку, як і сама ця установа, що плела таємну й ефективну мережу на теренах України в останні роки війни.

Бува мені закидають, що я звичайнісінький нахаба, вискочень, та й сам належу до тих самих правоохоронних органів. Але на це я звик відповідати, що моє життя належить виключно науці. Все інше стосувалося мене і тих моїх керівників, виконання чііх наказів становили саму основу невдячної професії, обраної мною серцем і аж ніяк голосом розуму.

– Відпустити його! – я не кричав, а просто віддавав наказ, як звик це робити старший за званням і досвідом.

Мовчання не затягнулося на довго. Підійшов інший патрульний, який виявився лейтенантом, я зміряв його своїм керівним поглядом, він заглянув у моє посвідчення, миттєво прикинув усі «за» та «проти» і гаркнув на підлеглого, що залишався з ветераном:

– Відпусти його! За мною!

Більше він не сказав ані слова, крокуючи у напрямку Михайлівської площі, повз будівлю, в якій йому ніколи не судилося мати власного кабінету. І в ту мить я був готовий укласти парі на цілий спадок заморських шейхів, що він таки хотів туди потрапити, але то було нездійснене бажання, фантом демократичної рівності, зла посмішка корумпованої батьківщини. Ми усі грали в гру, яку пропонувала нам наша ментальність та вкрай вигідне, проте таке небезпечне, геополітичне положення самої країни. Пристосуванці йшли до

верху в той час, як патріоти клали свої голови. Нас називали українцями, хохлами, малоросами, бандерівцями, фашистами, карателями та, врешті-решт, хунтою, але правда була лишень в тому, що ми просто хотіли жити у своєму домі, з якого нас гнали кулеметні черги московського царя та неспроможність світової спільноти придушити його скалічені бажання.

– Навіщо ви це зробили? – ветеран витер сльозу і подивився на мене.

У тому погляді я не помітив вдячності, доброзичливості або ж пошани. Його очі сповідували тільки одну насторогу, бо таким цього вчорашнього солдата зробила щоденна боротьба, де не було сподівань на державу, її чиновників, суди, правоохоронців, месій і реформаторів, тим паче на політиканів-балакунів, котрими рясніли Печерські пагорби. Можливо, колись він теж був щасливий, молодий, здоровий. Мабуть, вистачало в ньому й оптимізму, який розвіяв холодний вітер несправедливої війни, що дув зі східного кордону України. Я знову ретельно оглянув його як він є – скрюченого, у якійсь затертій, засаленій пуховій куртці, без шапки, в колись гарних, але сьогодні вже добряче поношених штанах, у одному чоботі, кращі дні якого минули разом з їхньою молодістю. Свого часу Наполеон казав, що Бог завжди перебуває на стороні тих, хто має великі армії. І в момент випадкової зустрічі з одноногим ветераном АТО я повністю погоджувався з корсиканцем.

– Ви праві, мабуть, не треба було, – сарказмом летіла на волю моя думка, породжена незбагненою мені цікавістю до цього чоловіка та незрозумілим бажанням зробити для нього дещо більше, аніж звільнення від безсердечності й сірості патрульних поліціантів.

– Я не питавсь, треба чи не треба. Я запитав вас, навіщо, – ремаркував мене ветеран АТО.

– Навіщо? – я вдався до подиву, але цим не розчулив його затверділої душі.

– Так, навіщо?

– Не буду говорити про жалість та справедливість. Скажу вам лишень, що теж був там.

«Був там»...

Ця проста і комусь незрозуміла фраза несла в собі втаємничену силу, пекельне знання. Він зиркнув на мене своїм оком, потім відвів погляд і одними вустами прошепотів:

– Зрозуміло.

І в тому шепотінні я почув усе його життя, побачив біль несправедливо забутого воїна, який йшов захищати батьківщину, але та батьківщина в обличчі казнокрадів та дармоїдів, що присвоювали собі звання учасника бойових дій, робили шалені статки на контрабанді в зону АТО, крали мільйони та мільярди з оборонного бюджету, забули про своїх захисників, концентруючись на більш приємних справах, що не мали державницького начала, а були засновані виключно на особистих вигодах.

– Вип’ємо? – запропонував я без усілякої надії на згоду.

– Можемо й випити, – несподівано погодився він і простягнув мені руку: – Заступник командира батальйону ***, Микола Федорович Гопко.

– Дмитро Павлович Лиходій. Спецназ ГРУ МО.

Я назвався прізвищем Лиходія, бо саме під таким ім’ям мене знали на фронті. Все інше не мало значення для цього скаліченого заступника комбата, а могло збурити у нього не зовсім вірні уявлення про мою сіру особистість.

Він не відволікався на зайві запитання. Його прискіпливий погляд вивчав мене з ніг до голови, і він сказав:

– Ніколи б не подумав, що ви зі спецназу.

– Перше враження, воно завжди хибне, – розсміявся я і помітив, як на його обличчі починає зароджуватися посмішка.

– Ходімо! – сказав я і ми попрямували у напрямку одного з тих тихих, на перший погляд непомітних київських підвальчиків, де завжди є найкраще розливне пиво та найсвіжіша й найжирніша тарань.

Так ми і познайомились, Микола Федорович Гопко та Дмитро Павлович Лиходій, два різних полюси однієї планети, ім’я якій війна, страшна й неповторна, несправедлива трагедія та добре спланована спецоперація в угоду тих, кому закортіло нових історичних походів.

Я дивився на нього, а він пив пиво.

Першу кружку Гопко влив у себе за лічені секунди. Коли ж він вже почав робити те саме й з другою, я торкнувся його руки і похитав головою:

– Давайте спочатку поїмо. Напитися ми з вами ще встигнемо.

Він розсміявся. Алкоголь і атмосфера пивної на розі Великої Житомирської та Володимирської далися взнаки. Він був у затишку, в теплі, а не на холодній вулиці, перед ним стояло пінисте пиво і вже несли гарячі блюда. Він міг зараз перебувати у Шевченківському відділку поліції, давати свідчення, бути битим та відчувати усю несправедливість знущань і тортур правоохоронців. Проте заступник комбата Гопко сидів із цим незнайомим чоловіком, тобто зі мною, котрий мало того що врятував його, буквально витяг із хащі поліціантської системи, так ще й годував і напоював цього забутого героя вчорашньої війни.

Стіл почали заповнювати різні страви. Нам принесли борщ, м'ясну нарізку, салати, квашені овочі. І ось переді мною став графин з білою, прозорою рідиною, без якої наша трапеза не могла би вважатися повноцінною. Такий був закон тих, хто пройшов пекло Донбасу.

– Герої не вмирають! – сказав Микола Федорович, коли я наповнив наші чарки.

– Герої не вмирають! – сказав собі і я, а потім ми випили та почали їсти.

Пізніше, коли ми отримали вже інформацію від Забіяки

про росіян і я почав планувати виконання завдання, я все ніяк не міг збагнути, що в більшій мірі змусило мене тоді втрутитися на користь Гопко, якого хотіли затримати патрульні біля пам'ятника Богданові Хмельницькому. Була то жалість чи бажання справедливості? Можливо, сам факт війни, яку я бачив не лишень із телевізійних екранів? Проте відповідь, та чесна відповідь, яку іноді даєш тільки собі і більш нікому, не бажала покидати таємничості. Вона часто дозволяла собі таку поведінку щодо мене, але в тому була тільки моя провина. Усі інші були невинні.

Ми довго сиділи з Миколою Федоровичем Гопком, аж поки його не зморив алкоголь. Я викликав таксі і ми їхали на бульвар Лесі Українки, де була одна з конспіративних квартир Відомства. По дорозі, минаючи вулиці міста, його будівлі, зазираючи в обличчя перехожих, я зрозумів, що цей ветеран стане мені у пригоді. Я ще не знав, чим саме він мені допоможе, не усвідомлював його ролі у тій грі, що вели українські спецслужби в перші роки по закінченні війни з проросійськими сепаратистами, але я усвідомлював, що він ще скаже своє слово, бо та війна не скінчилася, а просто набула нової форми.

Я почав свою розповідь з Гопка, бо він, напевно, був найбільш щирим героєм тієї історії, коли ми почали полювання, планували та прогнозували, проводили безсонні ночі в мукх роздумів, аналізу та сподівань на успіх.

...Гопко...

...мій бідолашний Миколо Федоровичу, одноногий воїн такої ж одноногої країни, заступник командира колись славетного батальйону ***, що згорів у жерлі Горлівки, а ті, хто вижили, кричали, обливаючись мерзотним холодним потом, вішались у вбиральнях або ж на власних кухнях, сколочували бандитські зграї та йшли на зухвалий злочин, чи то простягали руку і вимагали справедливості, як це робив Гопко.

Війна звеличила негідників, забувши про героїв, бо історична правда не мала вартості по її закінченні. Сакральне значення для гравців несли домовленості, істина ж не становила жодного інтересу, тому й не шанувалися ті, хто міг її розповісти.

Тепер, коли все вже позаду, а попереду тільки одна завершальна справа, на яку я зголосився з Іваном, я можу дозволити собі говорити щиро й відверто, намагаючись детально змалювати ту нашу першу зустріч, коли ми сиділи, їли, пили горілку, запиваючи її пивом разом з таранькою, яка, до речі, була неперевершеною. Наш стіл стояв в самому кутку. Я сидів спиною до стіни і обличчям до залу. Гопко ж сидів у своєму інвалідному кріслі, концентруючи увесь свій погляд то на моїй фізіономії, то на стіні за мною. Проте я не побачив жодного незадоволення в його очах, бо він вже давно не зважав на речі, які стають важливими у випадку війни або ж небезпеки. В ньому зароджувалася довіра, яку я мав посилити та ствердити в його понівеченому війною тілі.

– Коли це сталося? – запитав я, маючи на увазі його ногу, яку мені, як і іншим, вже ніколи не бачити.

Микола Федорович правильно мене зрозумів і витер салфеткою свої вуста. Він дожував тарань, зробив декілька великих ковтків пива, ще раз провів салфеткою навколо рота і розповів мені історію свого каліцтва, повідав легенду отримання цього «ордена», без якого він почувався б набагато щасливішим, ніж був на момент нашої зустрічі.

– Чотири роки я вже не знаю, що таке ліва нога. У перші хвилини, коли прийшов до тями, хотілося покінчити з собою. Пізніше, десь тільки рік по тому, я прочитав в одному журналі, що таке бажання є цілком нормальним для людини, яка звикла підкорювати долю, а не навпаки. Я ж свого часу був справжнім підкорювачем. І долі, і волі, і вродливих жінок, і багато кого й чого іншого, – він підморгнув мені, неначе змовник, і ми знову пили за Україну та проти її владарів.

Закусивши солоним огірком, Гопко продовжував:

– Сталося це в двадцять дев'яту річницю Чорнобильської трагедії. 26 квітня ми стояли під Широкином. З одного боку море, з іншого – ворог. І точка відліку мого нового життя, другого народження, без ноги, долі, особливих перспектив.

Того дня, як зараз пам'ятаю, вони стріляли з усього, чого можна було. У хід йшла артилерія 152-мм і 122-мм калібру, танки, міномети 82-мм і 120-мм калібру, стрілецька зброя. Гниди такі! Самі ж запросили перемир'я і самі його порушили! Розвідка повідомляла про передислокацію противника,

але не сталося, як те нам гадалося.

– Розвідка була ваша? – запитав я.

– І штабна, і наша, – відповів він.

Я зітхнув, закурив і сказав:

– Я пам'ятаю той день. Найбільш інтенсивні бої під Широкином. До речі, зрадника, що давав інформацію, не спіймали до цього часу.

– Не дивно. Мене, взагалі, вже нічого не дивує. Але не про це. Давайте ж про мою ногу, – засміявся Гопко, увібрав на повні груди цигаркового диму і закашлявся.

Я поспішив йому на допомогу, але він виставив перед собою руку, демонструючи таким жестом, що все гаразд.

– Я в нормі. Повернімося до теми розмови.

Зранку я ще казав комбатові, що треба привітати наших чорнобильців – їх у нас було троє, а ближче до обіду, коли почалися обстріли, комбат дав наказ висуватися невеликими групами. Я повинен був слідувати з двома групами, а третя забезпечувала прикриття. Ми мали вже досвід таких вилазок. Не на словах знали про Іловайськ та Дебальцеве. Тому намагалися діяти якомога обережніше.

Він зупинився та перевів подих. Я бачив, що йому хотілося говорити, сказати про те, що назавжди змінило його, породило зовсім інше життя і такі ж нові турботи та радощі. Якщо ж детальніше про останні, скажу, що таких було обмаль.

Тим часом, відпивши пива й кинувши до рота жмень-

ку солоного арахісу, Микола Федорович Гопко продовжував свою розповідь.

– Вам колись доводилось ламати кінцівку? Хоча б якусь, не важливо, руку чи то ногу?

– Ні, Бог милував, – спокійно збрехав я.

Його нижня губа смикнулась і мені здалося, що то була заздрість. Гопко більш не чим не видав цього негідного почуття, а сказав:

– Тоді ви не можете уявити, що таке, коли в тебе на шаленій швидкості несеться відламок, який просто вириває більшу частину ноги, вибиває її з твого тіла, наче кеглю при грі в боулінг. І в ту саму мить, коли це відбувається, сотнями ядерних спалахів перед тобою вибухає всесвіт.

Віг замовк і закурив. Я випив чарку і теж закурив. Тиша була необхідна нам обом, бо кожен хотів думати про те, що один пережив, а інший неодноразово бачив. Наші душі вимагали сатисфакції, адже занадто багато вони втратили на війні.

– Обстріл вели зі східної частини села, яку вони контролювали. Потім я багато разів думав, як це могло трапитися, що цілих три доби ми не знали про захоплення тієї частини. Виходить, що штаб надавав нам неперевірені дані. Пізніше, вже після того гучного процесу над генералами, я зрозумів, що нас просто зрадили. В ті дні, як ви пам'ятаєте, у Москви досить гостро стояло питання з живою силою.

«І Кремль прийняв рішення змінити тактику на знищен-

ня якомога більше українських військовиків, аби хоча б приблизно відновити паритет», – згадав і я собі нашу спільну війну.

– Ми потрапили під артобстріл одними з перших. Наступного дня бойовики підсилили атаку. Вони намагалися накрити ракетами великий квадрат, орієнтуючись виключно на нас, а вже потім на техніку, будівлі та житлові квартали. Був наказ, аби після атаки залишилася чорна, випалена земля, і треба визнати, що терористи відчайдушно кинулись на виконання того бездушного наказу.

Я знову налив нам по чарці.

Трагедія, в якій Гопко втратив ногу, не була для мене новою або ж якоюсь таємницею. Вже на вечір того ж дня ми чітко розуміли, що ворог не має жодного наміру виконувати умови перемир'я. Вони били своїми «Градами» і танками по усіх домовленостях, по українцях, аби знищити наш народ, який не бажав жити під їхнім ярмом.

Там, під Широкином, було всі – і батальйони, і новобранці, і кадрові військовики, і волонтери. Не було там тільки правди та розуміння того, що відбувається насправді. Наче сліпі, вони йшли на свою Голгофу, аби вже ніколи не повернутися до звичного, мирного життя, яке ще рік до того видавалося таким же природним, як і захід сонця на порозі ночі.

– Я не пам'ятаю виходу з оточення. Напевно, мені ще пощастило, адже нашу групу, як я вже казав, накрило однією з перших і тому ми змогли одразу почати евакуацію 200-х і

300-х. Інші, ті, що йшли за нами, не мали такої прерогативи, і я досі не можу дати собі чесної відповіді, чи заздрили ті з них, що потрапили у полон, своїм побратимам, яких навіки увігнала в землю ворожа артилерія.

Нам би в ту мить наші «Коршуни»... 280 кілометрів – це вам не жарти. Летить собі ракета, а під тобою земля гуде.

Я подивився на нього і промовчав. Що міг сказати йому я – той, хто знав війну, як своїх п'ять пальців, пірнав з головою у її криваві ріки, розробляв операції і тонув у хвилях зради, цинізму, підступних хитрощів бездушного агресора? Що міг подарувати йому я, коли з усіх дарунків долі мав одне лишень бажання помсти та роботу, яка змушувала мене пробуджуватися кожного ранку? Я розумів: хоч би що йому запропонувати зараз, хоч би якими почестями та увагою осипати, в свідомості заступника комбата батальйону *** все це виглядатиме жалюгідними крихтами з того торта, який за спинами звичайнісіньких солдат розділили організатори та імплеметатори нового геополітичного порядку в Європі та й світі загалом.

– Мене направили до Дніпропетровська, звідки за місяць перевезли до Київського госпіталю. В той час я був героєм. Справжнім героєм... – він запнувся, наче обмірковуючи якесь важливе рішення, але згодом слідував далі. – Знаєте, як воно траплялося в ті часи. Ось живе собі людина, знайомиться собі з дівчиною, вони закохуються одне в одного, потім – весілля, діти, пошуки роботи, гонка за шансом,

грошима, успіхом... Але з кожним роком кріпне та стверджується в тій людині розуміння, що проблема не в ній. Проблема в державі, в тих пихатих владарях, відвертих бандитах і крадіях, якими кишить українська політика. Наче сарана, злетілися вони з Донеччини та Луганщини до Києва і почали гризти столицю, країну, її ресурси та народ. І ось одного ранку, коли вже розумієш, що Європа вкотре рухається далі, але знову без України, починаєш клацати телевізійним пультом і не можеш зрозуміти, що то таке показують. А показують лише одне, як «Беркут» б'є студентів, що зібралися на головній площі країни, аби виразити свою громадянську позицію й сказати «Ні!» політиці тих людей, що стоять на чолі їхньої батьківщини. Кров приливає до голови, обличчя червоніє, руки й ноги стають, наче колоди, але одразу кріпнуть й вимагають дій. І ось ти вже серед натовпу, людей; колони рухаються центром Києва, сходяться на Майдані, а там виникає ціле місто, республіка тих, кому гідність та честь не просто слова, а стан душі й світогляд. Все починається знову, починаєш пригадувати Майдан десятирічної давнини, помічаєш агентів опозиції, які намагаються показати, що саме вони контролюють ситуацію, що це вони створили Майдан, а не люди; прискіпливо вдивляєшся в підозрілі обличчя, кидаєш недовірливі погляди на авта, в яких може ховатися ворог.

Ти розумієш, що цього разу опозиція не в фаворі. Юля сидить, ті троє – щось таке незрозуміле, аморфне, несправжнє та неживе. І тут починається. Перші каски, перша бруків-

ка, шини, густа ковдра чорного диму на Грушевського, перші жертви, переговори влади і опозиції, а ось вже палає весь урядовий квартал, а за тим настає 20 лютого, – Гопко замовк, а потім з відчайдушним болем додав:

– Закінчується ж усе під час так званого перемир'я, на березі моря у селі Широкиному. І ось ти вже коротший, ніж був до цього, твій мозок, наче одна розкрита рана, на яку щохвилини сиплють жар з вогнища людських амбіцій. Ти герой, але герой вчорашнього дня. Сьогодні ж посміхається здоровим та кмітливим. А твоє покоління понівечених калік має належати тільки історії.

Того вечора Гопко запам'ятався мені декількома речами. Перше, що одразу кидалося в очі, це його несамовите бажання скоріше напиться. Можливо, то була звичайна захисна реакція від зовнішнього світу. Може, він хотів сп'яніти, аби слова його були більш щирими й чесними. Але тепер я вже точно розумію, що Микола Федорович Гопко просто хотів втопити в горілці свого ворога, який безперестанно жив в його тілі.

Інша річ, яку я побачив в його погляді, – відчай та відверта образа. Саме в такому порядку, а не навпаки, бо відчай і породив образу на всіх – владу, державу, простих людей. В жодному разі Гопко не вважав себе унікальним. Микола Федорович був одним з тих, хто вірив і знав, що якщо не він, то ніхто не захистить батьківщину. Тому і йшов на Донбас. Не для себе, не для влади, не для Європи та Америки. Він йшов

туди, аби його діти могли жити у власній країні. Ображений ідеаліст-романтик, без крихти цинізму та підступності, він щиро вірив у правильність та правдивість власних дій.

На ранок, коли він прокинувся і не одразу збагнув, де перебуває, я подивився на нього і зрозумів – він потрібен мені. Бо в тій грі, яку ми розпочали проти зрадників та бездушного агресора, тільки ідеаліст-романтик міг виконати поставлену перед ним задачу.

* * *

Від самого дитинства батько готував мене до кар'єри дипломата. Він був сином дипломата та й своє життя присвятив зовнішній політиці, прославляючи «соціалізм з людським обличчям» у країнах Варшавського договору, а пізніше, коли той самий договір зник, як і СРСР разом із Залізною Завісою, намагався перейняти перший демократичний досвід у Чехії та Словаччині. Батько не досяг особливих висот на дипломатичній ниві, змінюючи посади другого та першого секретаря у Празі й Братиславі на затишні кабінети в будівлі Міністерства закордонних справ України, які передбачали такі ж затишні, непомітні й зовсім вже не гучні посади.

Інша справа мій дід, якого я знав виключно за старими чорно-білими фото. По смерті батька я перевіз ті фото до се-

бе й іноді годинами дивився на них, намагаючись зрозуміти далеку та невідому постать, що посміхалася мені крізь роки історії.

Дід починав свою кар'єру ще за Леніна. Він просував ідею комунізму в Перу, Чилі та Мексиці, а в останні роки свого життя в далекій Аргентині й на Кубі. Він був сильним радянським латиноамериканістом, який досконало вивчив іспанську мову під час громадянської війни в Іспанії. Батько казав, що в Іспанії він приятелював з Лоркою, а коли того стратили, дід присягнувся на вічну помсту фашистам, аж поки смерть не забере у нього життя. Сімейні легенди казали, що він пив на брудершафт з Хемінгуеем, а потім бився з тим на кулаках, як те полюбляв робити шалений американець.

Коли я виріс і мав складати вступні іспити до інституту міжнародних відносин, батько розповів мені, що десь у році 1936-му дід мав доволі шалений роман з однією іспанкою, чії родичі були великими землевласниками та істинними католиками. У перекладі на людську мову це означало, що вони підтримували політику генерала Франко, але аж ніяк не республіканців.

– Ти хочеш сказати, що він покохав ворога? – запитав я.

На це батько лишень якось загадково посміхнувся і відповів:

– Серце не знає політики. Йому відоме тільки кохання.

Дід помер молодим – йому було лишень сорок три роки. Я не знав істинної причини його смерті. Коли ж запитував

батька, він сумно посміхався і промовляв одне-однісіньке слово «інфаркт».

– Це трапилось одразу після війни. Він був одним з тих, хто першим зрозумів усю небезпеку й одночасну велич Манхеттенського проекту. Мій бідолашний батько просто не зміг пережити страху, який на нього навіяла можливість ядерної війни. Мені тоді було лишень два роки...

Перед самою своєю смертю батько розповів мені більше. Як зараз пам'ятаю нашу останню розмову. Єдине, про що жалкую, це те, що я не встиг сказати йому всього, що хотів. Я був скупий на почуття до батька, а іноді просто жорсткий. На жаль, комплекс Едіпа не оминув мене, хоч би як я це зараз заперечував. Уже потім, на ділянці старого польського цвинтаря, що на Байковому кладовищі, сидячи біля його могили і напиваючись горілкою в самоті, я безперестану говорив те, що мав сказати за його життя. Я розмовляв з мертвим, а повинен був зробити це з живим. На жаль, вбиваючи людей без жодних сантиментів, руйнуючи долі і цілі світи, я так і не наважився сказати рідній людині такі прості й потрібні слова. Тому не варто робити висновки щодо сміливості лишень з уміння однієї людини воювати проти іншої. Сміливість визначається словами – такими потрібними, але неможливими через внутрішній страх бути незрозумілим.

Батько помирав у муках. Діагноз лікарів ввігнав мене своїм тяжким молотом у самісіньку землю. Як перед смертю казав батько, рак буває не тільки з пивом. Іноді він прихо-

дять з похоронкою.

Я добре пам'ятаю той останній день, який навіки закарбувався в моїй голові, бо він назавжди забрав у мене батька.

Була осінь. Жовтень вабив своїми неповторними, гарячими барвами, що змінили літню зелень. Ще гріло сонце й природа вступала в ту пору, яку прийнято називати «баб'ячим літом». Людям здавалося, що життя – ось воно поруч, тепле й лагідне. І вони раділи тому життю, наче малі діти, бо, насправді, ми всі залишаємося дітьми, змінюючи тільки свій фізіологічний стан та карбуючи наші душі новими шрамами, але надії і сподівання назавжди залишаються по-дитячому наївними, а тому безгрішними.

В той день, вже після розмови з лікарем, а точніше його мовчання на мої запитання, я все ще сподівався і вірив у диво. Проте, диво, як і успіх, речі крихкі. Воно так і не з'явилося на нашому горизонті, залишаючи лічені години моему бідолашному батькові.

Він лежав у своїй спальні, не бажаючи помирати в лікарні під наглядом медсестр та лікарів. Увесь поживклий, як та осінь, маленький та худий, батько увесь час дивився в стелю, а з його лівого ока невинно котилася сльоза. Я взяв серветку і хотів її витерти, але він лише хитнув головою і сказав: – Облиш. То зайве. Краще сядь біля мене.

Я сів.

Ми ніколи не вміли говорити, як це вміють робити інші батьки та їхні діти. Нам завжди заважали наша пиха, гордів-

ливість, впертість і незрозумілий снобізм. Ми були два полюси однієї планети, пов'язані спільною кров'ю та роз'єднані нашими неперевірено лихими й занадто складними характеристиками. Ми розтрачували життя на сварки, непорозуміння та образи. До речі, саме цим раніше призначеного часу для такої важливої й відповідальної справи, як смерть, загнали маму у могилу.

– Я хочу тобі дещо розповісти, – сказав батько. – Це стосується твого діда.

Я насторожився, давно підозрюючи, що за тим простим словом «інфаркт» ховалося щось значно більше, ніж розрив серця.

– Коли я дивлюся на тебе, то бачу його – ніколи не знаного мною батька. Я бачу того, про кого мені стільки розповідали мої мама й бабуся. Я мовчав про це усе своє життя, бо боявся його... друзів. Вони... вони такі ж, як і він... і ти, сину мій.

Я бачу той стержень, якому завжди заздрив, бо ніколи не володів ним сам. Твій дід... – він закашлявся, і кров ринула з його рота.

Рак горла на четвертій стадії, метастази, що з тієї горлянки пустили свої спрутові щупальця до легень і бронхів... я був свідком багатьох несправедливостей, смертей, тортур, але... але то був мій батько. Мій рідний, єдиний батько, який помирав на моїх очах, і я – всесильний гвинт української системи спецслужб, а ніц не міг вдіяти, бо нема вічного життя, як і вічної справедливості.

– Ну що, пане диверсанте, шпигун і виконавець чужих рішень, готовий до історичної правди? – посміхнувся він мені крізь біль, коли я витер його кров. – Тобі відоме таке ім'я, як Рамон Меркадер?

Насторога полонила мене, і я починав будувати версії.

«Ні! Не може бути! Так це...» – неслося в тій клятій голові, котру я мав за честь, або ж за прокляття носити на своїх плечах.

– Чого мовчиш, йолопе? – навіть на смертному ложі батько все ж залишався батьком.

– Звісно, що відомо, – зі злістю кинув я йому, забувши про його стан, бо ми були ще ті друзі й співрозмовники.

«Хайме Рамон Меркадер дель Ріо, він же Рамон Іванович Лопес – герой льодорубу та Радянського Союзу, син іспанського магната, власника залізних доріг і несамовито-навіженої жіночки на ім'я Марія Карідад дель Ріо Ернандес, яка була агентом радянської розвідки. Аби не сумувати одній, в ту гру вона затягнула і свого сина Рамона».

– Так ось, твій дід і був тим хлопцем, хто підготував Меркадера до його Голгофи, всовуючи в його руки того клятого льодоруба, а в голову усю ту маячню щодо троцькістської змови. Він був розвідник-нелегал, диверсант, терорист і вбивця. Фанатик-комуніст, що зіпсував життя моїй матері та й мені – тоді ще дуже малому, аби щось розуміти і робити висновки.

– Чекай! – без жодних церемоній й поваги до стану батька

вигукнув я. – Цього не може бути, адже Меркадера готували Ейтінгтон разом із Судоплатовим.

Хтива посмішка вкрила його сухі уста.

– Кажеш, Ейтінгтон і Судоплатов? Все вірно. Все так. Вони були керівниками тієї операції. Судоплатов отримав наказ від Берії, а той, в свою чергу, від Сталіна. Ейтінгтон знадобився, бо мав гарну мережу агентів у Європі. Але виконавцем усіх їхніх планів став твій дід. Він був відданим сталіністом і до того ж прекрасним вербувальником. Він знав, як зробити так, аби Троцького не стало.

За цими словами слідувало мовчання. Я перебирав у голові усе, що мені було відомо про ліквідацію Льва Троцького. Аналізуючи деталі, секретні документи, шматки довірливих розмов зі старшими колегами, архівні матеріали та відкриті джерела, що потрапляли мені до рук, я не бачив діда. Його просто там не було! І тут я зрозумів – саме тому він і був цінним, що його ніхто не бачив. Невидимий солдат своєї батьківщини, яка його за це і вбила.

Ліквідацію Льва Троцького називали нав'язливою ідеєю Сталіна. Як на мене, не було в ній нічого нав'язливого. Товариш Коба чистив собі дорогу до влади. Вже давно відійшли до кращого зі світів старі лєнінці Фрунзе, Кіров, Зінов'єв, Каменєв, Бухарін, Орджонікідзе та багато інших, але головний ворог Сталіна залишався жити і мав нахабність висловлювати свою власну позицію щодо світової революції. Тако-

го товариш Сталін не міг пробачити.

Як пізніше згадував у своїй книзі Павло Судоплатов, окрім особистого несприйняття Сталіним Троцького була ще одна досить суттєва причина ліквідації останнього. В той час багато лівих політичних партій, рухів та сил, які могли бути використані Радянським Союзом на власну користь, орієнтувалися саме на Троцького, а не на Сталіна. Враховуючи ризики, які у другій половині 30-х років несла фашистська Німеччина, підпорядкування Комінтерну та й інших ліво-радикальних груп Європи Радянському Союзу могло стати вагомою зброєю у майбутній війні проти Гітлера. Четвертий інтернаціонал, організований Троцьким, становив загрозу Комінтерну і міг сплутати усі карти у відносинах з Третім рейхом. Тому, коли Берія привів із собою до Сталіна ще й Судоплатова, «вождь усіх народів» довго слухав Лаврентія Павловича, не перебиваючи, потім витримав театральну паузу й виніс свій вирок:

– Троцького має бути знищено протягом року, перш ніж вибухне неминуха війна. Без усунення Троцького, як показує іспанський досвід, ми не можемо бути впевнені, в разі нападу імперіалістів на Радянський Союз, у підтримці наших союзників з міжнародного комуністичного руху. Їм буде дуже складно виконати свій інтернаціональний обов'язок із дестабілізації тилів противника, розгорнути партизанську війну.

Це був наказ, для виконання якого не шкода жодних ресурсів.

Якщо вже бути відвертим, то наказ Сталіна вбити Троцького в той день, коли він доручив це зробити Берії та Судоплатову, не був першою спробою знищити Льва Давидовича.

Після того як в січні 1928 року його було вислано до Алма-Ати, Сталін ще не думав про фізичне знищення свого найзапеклішого ворога. Вислання не скорило Троцького. Тим паче, що режим життя, як і режим нагляду в Алма-Аті, для нього був доволі м'яким. Тому Лев Давидович одразу долучився до роботи з розвитку та розширення зв'язків з багатьма своїми прихильниками та послідовниками, які на той час ще залишалися у Радянському Союзі. Знехтувавши ультиматумом посланника ОГПУ на прізвище Волинський, Троцький і надалі продовжував каламутити воду в сталінських болотах. Це не могло тривати вічно, і 18 січня 1929 року особлива нарада при колегії ОГПУ видала постанову щодо примусового виселення Троцького за межі Радянського Союзу.

Почалися його поневіряння різними країнами. Складне життя в Туреччині, де зібралось багато білоемігрантів, кожен з яких був радий розчавити колись грізного й могутнього керівника Червоної Армії, все ж таки не зламало його. Троцький багато працював над публіцистикою, написав працю під назвою «Моє життя», розпочав роботу з історії революції. Але найбільш важливим його дітищем став «Бюлетень опозиції», в якому Троцький критикував Сталіна та усю систему, створену сірим і неприємним Кобою.

Потім була Франція й пожежа в його будинку, влаштована агентами Сталіна, під час якої вщент згоріла частина безцінного архіву. Саме в Парижі Троцький починає налагоджувати зв'язки з лідерами європейських соціалістів, що не могло не бентежити радянську владу. В той же час його офіційно позбавляють громадянства Радянського Союзу.

Французи не відчували себе щасливими, маючи в гостях таку одіозну фігуру, якою був Лев Троцький. Влада Франції усвідомлювала ризик, що його міг завдати цей чоловік державному устрою країни, пропагуючи ідеї світової революції. Тому наприкінці 1934 року Троцький був вимушений покинути Францію і шукати собі нового притулку, який цього разу він знаходить у Норвегії.

Шантаж радянської влади стосовно норвезьких колег не залишав шансів на спокійне життя Троцького. Оголосивши Норвегії, що СРСР не буде брати більше норвезькі оселедці, радянська влада примусила їх інтернувати Троцького, і його було ізольовано у невеличкому селі.

Новина, яка прийшла з далекої Мексики, здалася тоді Троцькому справжнім порятунком. 19 грудня 1936 року він їде з Норвегії на нафтоналивному танкері «Руфь», який прибуває до мексиканського порту Тампіко 9 січня 1937 року.

Троцький оселяється в будинку художника, лідера комуністичної партії Мексики та його давнього друга Дієго Рівери і художниці Фріди Кало. Саме в Мексиці його голови дістанеться холодний льодоруб, занесений над ним Рамоном

Меркадером, знаним у домі Троцького як канадський журналіст та бізнесмен Френк Джексон. І що ж виходить?!

Зі слів батька я розумів, що в той час, як Меркадер убивав Троцького, десь поруч увесь час перебував мій рідний дід.

– Вони ж його і знищили. Вже після війни, бо нікому не була потрібна правда, яку він міг розповісти, – приголомшено мовив я до тата.

На це він тільки ствердно хитнув головою і навіки заплющив свої очі.

Так, втративши батька, я здобув правду про ніколи не знамого мною діда.

Я вдався до спогадів про моїх мертвих, аби краще зрозуміти себе живого.

Той шлях, на який я вийшов під час війни, вже не мав звороту. Він прямував до кінцевої мети, до того пункту, з якого не існує вороття, бо там лишень смерть і справедливість. І якщо першу ми дарували ворогу, то другу жадали віддати тій єдиній, заради якої все і почалось.

Ми йшли за Україну, одвічно трагічну і несамовито палку, бо не вміли жити, цураючись того, що народились на цій Богом нам даній землі.

Іншої в нас просто не було.

Те що нам не дадуть виконати заплановане, ми зрозуміли після Мінських угод лютого 2015 року. Тоді я ще не знав про партію, яку грали сильні світу цього. Були здогадки, гіпотези, що США не пробачать Кремлю його зухвальства, але я не володів на той момент достовірною інформацією.

Я дивився на нашого президента і порівнював з тим молоджавим чоловіком, який на початку літа виголосив найсильнішу інавгураційну промову за всю історію незалежності України. З екрану мого ноутбуку споглядав сивий, змучений старий дід. А йому ж навіть ще півста не виповнилося! Була то втома спричинена тяжкою працею чи протистоянням з кланами українського політикуму, а основне – з Росією, але з іншого боку і з Заходом у його небажанні допомагати нам? Я не знав відповіді, проте розумів, що влада втрачала свої шанси дочекатися нових виборів, аби виграти чи навіть просто взяти в них участь, бо країна летіла в прірву. До шаленого знецінення гривні й першого побиття міліцією мітингувальників біля будівлі Національного банку залишався приблизно тиждень.

Друга половина мого раціо бачила в тих фото, що так активно поширювалися мережею, банальну маніпуляцію. Нібито хотіли сказати: «Дивіться який він – втомлений, знедолений, весь у думках про державу». І це насторожувало, ви-

кликаючи як підозру, так і зневагу.

«З іншого боку, якби обрали ту жіночку, вже б давно споглядали на Расею з правого берегу Дніпра. Правда, все б обійшлося при мінімальних людських втратах», – говорив я собі і знову собі ж заперечував, бо її зтяжне мовчання спонукало до роздумів.

«Вона ще скаже своє слово. Вона ще зіграє партію на могилах тих, хто зрадив її в доленосну мить», – думав я.

Російський правитель не бажав виконувати жодних домовленостей, свідомо йдучи на брехню, нові жертви, зради та війни. Ми не могли розмовляти мовою дипломатії з тим, хто чує тільки голос ракет та кулеметів. Ми не мали права гаяти час, пестячи ілюзійні сподівання, що ворог змінить свою позицію.

– Таких, як він, змінює виключно черга з АК-47. Все інше, до лампочки! – сердито казав я.

Його називали Міллю, Крабом, Хапутіним, Капутіним, Малюком Цахесом, Кремлівським Карликом, Путлером, врешті-решт, Ботоксом, посилали у далекий шлях на три добре усім відомі літери, співали пісню, в якій казали, що він Х...ло, кричали про його недосконалість, комплекси, психічні розлади, маніакальні ідеї, але правда залишалася лишень в тому, що поки українці займалися народною творчістю, а сліпий та лінивий Захід все ще сподівався на мирний шлях, президент Росії був ефективним загарбником, який мав чітку ціль і не шкодував витратити шалені ресурси для

її досягнення.

Ми довго воювали, щодня втрачаючи українську молодість, кращий генофонд нації, але тій війні не було видно ні кінця, ні жодного краю. Той, хто кричав, що не боїться кулі в лоба, тепер розводив лишень руками, займаючи просторий кабінет на вулиці, жертви якої й привели його до влади. А ті, хто мріяв про порядність та добробут для своєї країни, гинули від куль, снарядів, мін та жорстокої підступності супротивника.

13 лютого, як зараз пам'ятаю, то була п'ятниця, я нарешті зміг вирватись на декілька днів до Києва. Майже два місяці я розривався між Маріуполем і Дебальцевим, де велись найбільш запеклі бої за всю історію нашої війни. Тоді ми ще не знали, що найбільше зло, як і найбільша трагедія, попереду. Розум казав про незворотність того зла, але серце бажало вірити, що лиха доля, нарешті, покине країну, аби правити свій сатанинський бал на Красній площі.

Сіра мряка звисала важким, зтягнутим небом над столицею України. У повітрі мого рідного міста відчувалися пригнічена апатія й людська втома. За один американський доллар давали 25 гривень, а бензин коштував 20. За декілька днів до мого приїзду влада вкотре підняла ціни на проїзд у міському транспорті, а тягар руїни лягав на плечі простих українців. Сусід, якого я зустрів біля під'їзду, повідомив, що за тиждень у будинку пограбували три квартири, а на стоянці – шість авт. Життя крокувало, наче той комсомол. Ніхто

не знав, що буде далі, але впевнено мерехтіло сяйво наших збентежених душ, яке казало, що треба йти тільки вперед.

Ми ще не знали, що це тільки початок, що долар буде 30 і 40, а за день до весни біля самого Кремля чотири кулі обірвуть життя порядного російського опозиціонера. Ми не знали, що у Харкові внаслідок теракту загинуть люди і то буде тільки початок, бо російський правитель не бачив жодних перепон на своєму жахливому шляху до світової влади.

Сходами я піднявся на четвертий поверх, де й була моя квартира. Вона являла собою все, що залишилося мені в пам'ять від батьків. Величезні чотири кімнати, які полонили книги та картини. Ту квартиру отримав мій дід по матері. Він був письменником, що полюбляв пропустити чарку-другу з Гончаром, Сосюрою та Тичиною. Дід не став таким популярним, як його товариші, але в певних колах його оповідання й деякі вірші цінувалися й схвалювалися навіть найпідступнішими критиками. Як пізніше розповідала мені мама, її дитинство та юність минули у творчій розкоші та матеріальному достатку, бо дід славився на весь Київ своєю неймовірною продуктивністю в написанні кандидатських та докторських дисертацій для представників апаратної номенклатури і їх не досить адекватних діточок. Проте, плювати дід хотів на ту неадекватність, адже за неї платили гарні гроші, а ще він отримував захист сильних радянської України, що, напевно, було навіть ціннішим за всі статки світу в той нелегкий і суперечливий час.

Я сів на диван у залі і згадав, як за столом збиралися люди. Як гомоніли вони своїми голосами, як лунав сміх і шепотом перелітали з вуст у вуста політичні жарти. Я був тоді малим, але пам'ятав усе, наче то було вчора. Проте, виймаючи з кишені новий айфон, я розумів, що з того часу минула ціла вічність, а може, й не одна. Час змінює держави, технології, культуру. Але люди, ті справжні люди, про яких ми так багато читаємо в книжках, залишаються незмінними незалежно від епохи, влади та історичного моменту. Я мав честь належати до таких людей, і то був мій хрест, бо я не навчився красти й «мутити схеми», якщо ті схеми не стосувалися захисту національних інтересів моєї кволої батьківщини.

Ввечері ми зустрілися як завжди на Львівській площі у нашомулюбому ресторані «Суаре». Ніколи й ніде я не почував себе так затишно, як у тому закладі, що вабив сумішню старого Києва та Парижа. Я знав власника – цього завзятого й симпатичного чолов'ягу, що все створив своїми власними руками.

Нас було троє – я, Нечипайло та Принцип. Ті хлопці були молодшими за мене на ціле десятиріччя, проте життя зробило нас справжніми друзями. Іван Принцип прославився серед вироdkів ДНР та ЛНР своїм вмінням вираховувати їхні конвої з грошима й нищити їх. Коли ж ми жартома казали йому, що треба було нищити тільки терористів, а грошенята можна було б і залишити, він бліднів, наче стеля, стискав

зуби й кризь них цідив одну лишень фразу:

– За ті гроші купують нашу з вами смерть.

Нечипайло повернувся з Москви, де збирав для Відомства потрібну інформацію. Він вирізнявся між нами своїм дипломатичним хистом та вмінням влізти в потрібну щилину без зайвого клопоту. У столиці нашого ворога усі дійсно думали, що Нечипайло – це спонсор п'ятої колони та завзятий активіст «Руського міру». Іноді, коли він впадав у роль і починав демонструвати нам той чи інший епізод своєї нелегальної роботи, Принцип заходився добрячим сміхом й казав йому:

– Слухай, друже, але без образ, проте ти дійсно шизофренник-ватник.

Я ж лишень посміхався і мовив:

– Грай-грай, але не загравайся. А то сядеш поруч з тією компашкою на одну лаву в Гаазі.

І в той момент, як я казав це, Іван Принцип бив кулаком по столу:

– Не буде їм Гааги! Ніколи й нізащо! Ми повинні влаштувати їм свій «Гнів Божий».

Вперше фраза про «Гнів Божий» пролунала все в тому ж «Суаре» десь на початку серпня, коли тільки-но починався Гловайський котел. Спершу я не сприйняв слова Івана серйозно, але після того як кількість зрадників і лицемірів почала зростати у геометричній прогресії, я призадумався.

– Не вір нікому, Женька, – казав мені Принцип. – Вони усі

паскуди. За три рублі готові матір рідну продати. Ти думаєш, вони здатні змінити систему? Хера лисого! Такі ж ненажери, як і попередники. Одним усі світом мазані. Чхати їм на державу, тебе, мене, ось ту бабусю, – показував він рукою на згорблену стару, що продавала квіти на перехресті Артема та Воровського. – Реформи, зміни, Європа. А де ті реформи? Де та Європа? Що гарного ми отримали від неї?

– Нові комунальні тарифи та їхню стурбованість із занепокоєністю.

– Отож-бо й воно.

– Крим здали, а зараз на черзі й Донбас. І знаєш, я відгородив би ту територію й розпочав би модернізацію, аби вбити їх показовим економічним ростом.

– Один в полі не воїн.

– Звісно, що ні, – зі злістю спльовував Принцип.

– Та й Москва не дасть нам цього зробити. Тільки-но почнемо трішки вилазити з фінансової та соціальної прірви, вона, паскуда така, збільшуватиме свою військову присутність.

– Тому тільки «Гнів Божий», – казав Принцип.

Ми багато говорили про нову владу, державу, занепад і агресора й що більше робили висновків, то чіткіше вимальовувалася наша ідея, план «Гніву Божого» по-українськи, бо тільки так ми могли покарати нашого лютого ворога, що не зупинявся у своєму бажанні й надалі називати нас братським народом брудним своїм ротом в той час, як кривавими руками продовжував вбивати наших дітей, жінок та чоловіків.

Зайшовши до «Суаре», я побачив Принципа. Ми обняли-ся з ним і сіли за стіл. Перед Іваном вже стояв келих свіжого бельгійського пива. Я теж замовив собі один.

– Нечипайло трішки запізнюється. Його друга половина вирішила вкотре з'ясувати відносини та нагадати нашому бідолашному, що саме він зіпсував їй усе життя, – сказав Принцип.

На те я тільки кивнув головою і, коли мені принесли келих пива, запропонував тост:

– За нас, друже! Дай Бог пережити цю війну, аби й надалі псувати життя вродливим жінкам.

Ми випили. Принцип закурив і випустив хмарку сивого диму.

– Ну як там справи? – запитав він мене.

Я подивився на нього.

– Тяжко там... нас здають, москаль пре, хлопці гинуть. Генштаб трішки почистили, проте залишається ще багато хохлів, – сказав я.

– А так хотілося б бачити там українців.

– Еге ж. Але не сумуй! З кожним новим днем українців стає більше й більше. Я не люблю демагогів та ура-патріотів, але мені подобається наш президент.

– Так він же олігарх! – здивовано вигукнув Принцип.

– Олігарх кажеш... А чи знаєш ти, що той олігарх чи не єдиний з усіх можновладців захищає саме нашу державу, а

не свої бізнес-інтереси?

– Не змушуй мене сміятися. Знайшов теж мені державника.

– Тобі б я не брехав. Проте ти маєш рацію в іншому – у тому твоєму першому запитанні. Поки що нового мало.

– Окрім жертв, – додав Принцип.

– Так, друже, окрім нових українських жертв.

Далі ми говорили про Маріуполь, про накопичення ворогом техніки та живої сили в районі Новоазовська, Логвинова, Широкиного, про недостатню кількість техніки у наших хлопців, активізацію сепаратистських диверсантів, їхні нові інформаційні хитрощі з розсиланням смс-повідомлень задля деморалізації українських захисників.

– Ми програємо їм ресурсами. Вони ж витрачають шалені кошти і на розвідку, і на техніку, і на людей. Вони купують усіх і вся, а ми навіть не можемо налагодити дієві канали на кордоні, – в голосі мого друга, в тій його інтонації, я відчув біль та люту ненависть до ворога, який прийшов на нашу землю.

І тут за моє спиною пролунав знайомий голос Нечипайла:

– Сволота ви, панове офіцери! П'єте без мене, а я думав, ми друзі. Тим паче, що зараз мені потрібне психологічне розвантаження.

– Микито, – зрадів я йому, і ми обнялися.

Принцип лишень потиснув його руку.

– Не буду тебе обнімати, бо з моменту нашої останньої

зустрічі минули лише п'ять годин і я ще не встиг засумувати. А що, Микито? Завантаження було ще те? – пожартував Іван.

– Ти навіть не розумієш! Іноді мені здається, що комфорт та безпека – то на Луб'янці, у підвалах сепаратистів та серед донецьких степів, по яким б'ють «Гради», а не в мене вдома. І до речі, не потребую я твоїх залицянь. Півгодини тому я їх мав досхочу, – засміявся у відповідь Микита Петрович Нечипайло – один з кращих нелегалів, які зустрічалися мені на життєвому шляху.

– Усе так серйозно? – запитав я його, маючи на увазі не війну, а його сімейну драму.

– Як завжди, Женька, я залишаюся покидьком, який обіцяв хороми, мерседеси, Шанель та Даміані, а дав тільки Сузукі, трикімнатку і дещо на панчохи. Не бери дурного в голову. Воно тобі треба?

– Може якась допомога потрібна?

– Ага! Допоможи мені в мить стати олігархом і закидати мою законну усіма багатствами світу.

– З цим досить складно, бо ти не вмієш красти. Не пристосований ти до схем, лизання срак та мовчання, коли тебе принижують. Ось така проблема, капітане Нечипайло.

І ми знову засміялися, чим привернули до себе увагу інших гостей ресторану.

– Тихше-тихше, лошаки, – сказав Нечипайло, який завжди вирізнявся з-поміж нас більш холодним розумом і

вмінням вчасно зупинитись. – Коли на нас починають дивитись люди, це означає, що ми не гідні тієї професії, яку обрали.

Далі Нечипайло розповів нам новини з Москви.

– Здається мені, що у Кремля великі проблеми. Ні, звісно ж, все виглядає, як і раніше – держава, родина, бандерівська хунта, на Берлін й інша муть. Проте починають вимальовуватися перші невтішні для нього тенденції. Хоч би що там базікали «кісельови» і «лайньюзи», але санкції таки даються взнаки. Не будемо говорити про зомбовану расейську масу, а краще зупинімось на олігархах. Ось ти думаєш їм подобається щодня втрачати мільйони доларів?

– Звісно, що ні! Але чому вони мовчать? – злість Принципа була породженням його ідеалізму та вродженим почуттям справедливості.

– Бо бояться свого господаря дужче, ніж санкцій Заходу. Все просто: саме він дозволяє їм красти, не буде його – прийде невідомість, а можливо, бунт, котрий, як казав граф Вітте, «єсть бесмысленный і беспощадный». Ось така справа. І поки наші любі друзі з Вашингтона не почнуть з ними активного діалогу на предмет правонаступника, поки вони не запропонують адекватну кандидатуру, що буде влаштовувати усіх, нічого не трапиться.

– Тобто, ти вважаєш, що вірогідність палацового перевороту низька? – не зупинявся Принцип.

– Я б навіть сказав, що вона просто жалюгідна.

– Микита правий, Іване. Поки Білий дім не втрутиться у справу наступника, а ЦРУ не почне дестабілізацію внутрішньої соціально-політичної ситуації в Росії, той кегебіст буде й надалі вбивати, брехати, лякати і вважати себе найвеличнішим правителем планети Земля.

– Така собі суміш Миколи Першого й товариша Сталіна. Він уявив себе величним і прагне до повтору Ялти-45, де гратиме першу скрипку, – додав Нечипайло.

Ми замовкли, кожен думаючи про своє. Тишу порушив Принцип:

– Цікаво, як там зараз Андрюха. Нічого не чули? Жодних новин?

Я подивився на Нечипайла, він на мене і у відповідь другові ми лишень хитнули головами, що означало – ми не знаємо.

– Зрозуміло. Куди його направили? Що, взагалі, то за операція, що навіть нам нічого не сказав?

– Не знаю, – відповів йому Нечипайло. – Нічого не знаю. Я намагався з'ясувати, але усі мовчать. Якщо мовчать, значить справді серйозно.

– Андрія завжди відправляли виключно на важливі завдання. Він же другий Штірліц, і одночасно Скорцені з Судоплатовим в одному флаконі. Майстер театру та ас ліквідації, – сказав Принцип.

– Наш майор Вихор, – мовив я.

Майор Андрій Миколайович Хворостенко належав до тієї

категорії людей, яких прийнято називати філантропами розвідки. Мав видатні математичні здібності і з дитинства вигравав усі шкільні олімпіади з математики та фізики; по закінченні школи перед ними відкривалися двері кращих вишів України та закордоння. Якби він слідував настановам батьків, сьогодні б уже був мільйонером з нерухомістю у Малібу та Беверлі-Хіллз. Але лиха вдача кликала Андрія в інші степи, сповненні таємниць та небезпеки, несправедливостей та аромату великої гри, яку вели спецслужби нашого світу. І тому він прямував до Білогородки, нічого не сказавши батькам, а керуючись виключно голосом серця.

З роками Андрій Хворостенко став живою легендою українських спецслужб. Вперше я познайомився з ним під час конфлікту з «Кольчугами». Але увесь його талант розкрився, коли сомалійські пірати захопили «Фаїну». Проте ми не знали, що у Сомалі то були лишень перші паростки того розвідницького таланту, бо й уявити собі не могли, що Росія почне війну з Україною. Хворостенко став незамінним стержнем нашої контррозвідки у перші місяці конфлікту. В те літо Київ, як і увесь Донбас, кишив агентами Кремля. Що ж стосується Криму, то Хворостенко бачив, як здавали півострів, а наші хлопці з «Альфи» чекали тільки наказу, аби розстріляти усіх тих покидьків, аби врешті-решт покласти край їхнім хворим задумам та встановити історичну справедливість.

Такого наказу вони не отримали, а далі сталося те, що ста-

лося. Держава втратила Крим, бо той, хто хоче миру, завжди отримує війну.

– А чи не випити нам горілки? – запитав я друзів.

– Я тільки за! – схвально відгукнувся на таку мою пропозицію Микита Нечипайло.

– І я того жє мненія, – російською відповів Принцип.

Ми зробили замовлення й прямували далі у руслі наших роздумів, сподівань, надій та хвилювань про Україну.

– Як думаєте, хлопці, що далі? – запитав Нечипайло.

– Маленьке затишшя і знову війна, – сказав я.

– А може, нарешті, павук потрапить до власної павутини? – Принцип наливав горілку, яку приніс офіціант.

– Він і так вже там. Проблема лишень в тому, що у тій павутині він все ще хазяїн, – сказав Нечипайло.

– Думаю, що ненадовго. Нам дають кредит. 40 мільярдів за чотири роки. Якби нас злили, ніхто б і копійки не кинув. Це сигнал для всіх – для України, дрімотної Європи і, звісно ж, для Кремля. США демонструє свою рішучість дотично до нас. Не забувай, що той клятий меморандум у Будапешті підписувала не тільки Росія, – я казав те, що думав.

– Ти так вважаєш? – в голосі Принципа лунав скепсис. – Чому ж тоді ні Лондон, ні Вашингтон одразу не виконали своїх зобов'язань? Чому вони проковтнули кримську авантюру Москви?! І чи дадуть нам кошти – це ще велике питання для усіх нас. Думаю, скоро все хрясне.

– Не гарячкуй, Іване! – сказав йому Нечипайло. – Євген

має рацію.

– Виходить, що усі розумні, а тільки я один бовдур, – Принцип з люті вдарив по столу, налив собі чарку, не пропонуючи нам, швидко випив її і встав: – Сходжу до туалету.

Ми провели його своїми поглядами. Нечипайло зітхнув.

– Не звертай уваги, Женька. Перенапруга. Іван втомився. Знаєш, коли тільки-но все почалося і ще був той фанатик-монархіст у Слов'янську, а ми перебували у Донецьку, я бачив, з якою люттю воює наш капітан Принцип. Він сам йшов на завдання, сидів ночами в засідках, різав і стріляв терористів. Він відслідковував їхні рухи, викривав канали й кротів, нищив мільйони доларів, залягав на кордоні й відстрілював ворогів, наче скажених собак. Занадто близько він сприйняв цю війну, аби сьогодні давати задню. Іван буде завжди йти до кінця. Він не боїться смерті, тортур, знущань. Йому плювати на шантаж та підкуп. Він пожертвує родиною, дітьми, власним щастям, аби тільки виконати завдання. В якійсь мірі він теж фанатик, несамовитий, завзятий професіонал своєї справи.

– Може організуємо йому якесь дівча на сьогодні? – запропонував я.

– Чи може двох? – посміхнувся Нечипайло.

– Та можемо й трьох, аби він їх тільки здолав.

– Повір, такий здолає цілий гарем, – запевнив мене Микита, і ми випили з ним за нашого друга.

І тут ми побачили Івана. Блідий, він біг до нашого столу.

– Швидко, хлопці! За мною! – вигукнув він.

– Що сталося? – в один голос запитали ми.

– Не знаю. Дзвонила Марина. Вона вила, наче поранена вовчиця. Я ніколи ще не чув, аби так вила жінка. Біда, хлопці. Біда.

«Андрій!» – одразу здогадався я.

Марина була дружиною нашого Андрія Хворостенка. І якщо вона телефонувала Принципу та вила, наче поранена вовчиця, як сказав Іван, значить, сталася біда. В таких ситуаціях ти ще сподіваєшся на якийсь шанс, бажаєш вірити в краще, серце хоче углядіти помилку, забути про війну та смерть, але розум, цей твій клятий і такий впертий товариш, повертає тебе до реальності, яка тхне прозовою жорстокістю буття, без хепі-ендів, майбутнього й живої, бурхливої енергії, що ще вчора лунала світом своїм гучним, чоловічим басом.

Таксі несло нас Великою Житомирською аж до самого Майдану, де звертало ліворуч, а потім вверх по Грушевського. Ми їхали на Харківський масив, де в двокімнатній квартирі вила жінка нашого друга. Ми їхали у невідомість, аби допомогти, не зважаючи на те, якої саме допомоги вона потребувала.

Розрахувавшись із таксистом, я вискочив слідом за Нечипайлом та Принципом, які вже бігли сходами нагору. Ми зупинилися на п'ятому поверсі біля броньованих дверей помешкання Хворостенка. Іван почав тиснути дзвінок, але ніхто не відчиняв. Тоді ми вирішили просто ламати двері. З

трьох ударів та наших спільних зусиль дверна рама почала скособочуватись і під натиском наших тіл, врешті решт, двері впали. Коли ж ми увірвалися в помешкання Андрія та Марини і кулею пролетіли невеличкий коридор, то завмерли в дверях вітальні. Ми з хлопцями бачили-перебачили, проте навіть наша хвора уява не могла спрогнозувати такої трагедії.

Марина сиділа на підлозі. Вона вже не вила, а просто хитала головою зліва-направо. Поруч стояла їхня з Андрієм єдина дочка Тетянка, яка в цьому році пішла в перший клас. Біля Марини ми побачили сумку-холодильник, таку, що береш в далеку дорогу, ставиш її в авто і вона працює від прикурювача. Іван підійшов до Марини.

– Маринко! – він торкнувся її плеча, але її так сіпнуло, що ми злякалися за неї.

Нечипайло торкнувся сумки-холодильника і відкрив її.

Там була відрізана голова Андрія, без очей та язика. Вони лежали поруч. На внутрішній стороні накривки виднівся приліплений скотчем аркуш паперу, де було написано лишень два слова: «Привет из Новороссии».

– Господи ти Боже мій, – прохрипів, я і в цю мить Марину почало трясти й сіпати, і ми зрозуміли, що справжня істерика ще попереду.

– Викликай міліцію і «швидку»! – сказав Нечипайло Принципу, обіймаючи Марину.

Я підійшов до Тетянки, взяв її за руку і вивів в іншу кім-

нату. Дівчинка весь час мовчала і їла мене своїм скляним, мертвим поглядом. Я не знав, що треба робити в таких випадках, бо в перший раз за все своє складне життя стояв поруч з дочкою друга, чия відтята від тіла голова лежала в сусідній кімнаті. Не було розуміння, які саме слова треба казати і чи треба, взагалі, щось говорити. І тут вона розплакалася.

– Дядя Женя. Там тато... без тіла, – вирвалося з її дитячих, невинних вуст і я притиснув її до себе.

– Я знаю, маленька, – казав я і гладив її волосся. – Нічого не бійся! Тепер ми з вами. Ми не дозволимо вас скривдити.

– Але ж... тато...

– Тихше, сонечко, тихше. Не треба. Якщо хочеш, поплач. Але не треба нічого казати. Ми з вами, сонечко. Ми з вами, – з мого рота сипались якісь дурниці, та нічого кращого я не міг придумати. Шок від побаченого був занадто сильним навіть для мене.

Ми так з нею і просиділи, поки не приїхала швидка та міліція. Коли я передав Тетянку до рук медсестри і вийшов у коридор, то побачив там Івана, що сидів навколішки, обпершись об стіну й обхопивши свою голову руками. Нечипайло допомагав лікарю напоїти Марину заспокійливим. Я підійшов до опера.

– Що у вас тут трапилось? – запитав він мене.

На вигляд йому можна було дати і сорок, і п'ятдесят років. Він мав непримітну зовнішність, і я чомусь подумав, що йо-

го фізіономія ліпше пасувала б нашому відомству, ніж була придатна для служби в структурі МВС.

Я витягнув своє посвідчення і показав йому. Він ретельно його вивчив і сказав:

– Так що тут сталося, пане полковнику?

– Отримали посилку, а там голова хазяїна цього помешкання, майора СБУ Андрія Хворостенка. Поруч з нею його очі та язик. Що ще? Нічого. Зафіксуйте усе, а я викликаю наших колег.

– Мої співчуття, – сказав опер після недовгої паузи і відійшов до дільничного, який стояв у дверях вітальні з розгубленим виглядом.

Я штурхнув Принципа у плече.

– Підіймайся! Не час зараз...

Він підняв голову і подивився на мене.

– Що ж нам робити? – запитав Іван.

– Опанувати себе. Встань, кажу тобі! Я дзвоню генералові, – і я почав набирати до болі знайомий номер нашого старшого, бо таку ситуацію ми мали вирішувати тільки з ним.

Генерал був людиною колоритною, а тому цікавою. Його можна було любити, чи не любити, ненавидіти, або ж прославляти, але байдужим він не залишав жодного з тих, хто мав щастя потиснути його міцну, волохату руку.

У нашому славному Відомстві його звали Бульдогом. Не стільки за зовнішність, як за ту його мертву хватку, без якої

він ніколи б не став тим, ким став.

Генерал починав у контррозвідці ще за часів Андропова. В ті далекі роки відповідальним за полювання на іноземних шпигунів всередині Радянського Союзу було Друге головне управління КДБ СРСР. Бульдог пропрацював у першому відділі цього управління, яке займалося агентами, що йшли з самого серця капіталістичної зарази, тобто зі США. Далі був Афганістан, Нагірний Карабах, Африка, короткий період на початку 90-х, коли він вирішив зайнятися бізнесом, і стрімке повернення до Києва, де він зайняв кабінет на Володимирській, аби тепер змінювати лишень поверхи, але ніяк не будівлю.

В його складній долі не залишалось місця для життєвих радощів, компромісів та улесливих слів. Він не вмів подобатися усім, бо ніколи не знав, що таке зрада, лицемірство, підлабузництво. Скільки разів його хотіли зжити з цього світу, підставити, звинувати, але він завжди залишався на плаву, бо вмів розпізнати ворога ще до того, як той ворог усвідомлював свою роль у грі проти Бульдога.

У грудні минулого року генералові виповнилося шістдесят п'ять, але його очі, сповнені енергії та бажання служити своїй батьківщині, свідчили про те, що він не збирається на заслужений відпочинок. Він був сповнений намірів відправити на пенсію тих молодших, амбітних та хитрих, які час від часу намагалися ставити в його колеса свої сухі палиці, що переломлювалися, наче хворостинка під натиском силь-

ного, безжалісного вітру.

Генерал зустрів нас своїм звичним мовчанням і таким знайомим похмурим, сконцентрованим поглядом. Ми стояли на порозі його будинку, наче слабкі, інфантильні переростки, які ще вірили в чудо. Проте він, наш старший, знав напевно, що чуда не буде, а будуть муки для Тетянки і психіатрія для Марини.

Ми увійшли в дім. Генерал ішов попереду і махнув нам рукою, що означало, аби ми слідували за ним. Ми так і зробили.

У його вітальні було затишно. Горів камін та грала тиха музика. То був Назарій Яремчук, якого генерал знав особисто. Наш старший вимкнув музику, запропонував нам сідати, і ми зайняли місця за великим столом. Непомітно з'явилася домогосподарка, яка швиденько накрила на стіл. За лічені хвилини перед нами стояли закуски, графин з морсом та дві пляшки горілки. Генерал сам відкоркував одну з них й наповнив наші чарки.

– Вічна пам'ять тобі, Андрюшка! – сказав він і випив.

Ми слідували його прикладу.

Мовчання наше не затягнулося на довго. Слово взяв генерал.

– Значить, кажеш, «Привет из Новороссии»? – запитав він мене.

У відповідь я лишень стверджувально хитнув головою.

– Суки, – процідив крізь стиснуті зуби генерал. – Андрія

я їм не пробачу.

Я подивився на нього і зрозумів, що він їм не пробачить.

Коли ми випили по третій чарці, генерал звернувся до Принципа:

– Іване, пам'ятаєш ту нашу розмову тижні три тому? Ти закипав люття, і твої емоції кричали в самісіньке моє обличчя «тільки Гнів Божий»?

Ми завмерли. Нарешті, він сказав це в голос. Нам не потрібно було пояснювати, що ми перебуваємо в очікуванні найважливішого рішення нашої війни. Напевно, що ніколи ми не були ще так зосереджені, як у ту мить.

Генерал підвівся. Він стояв перед нами, обпершись руками об стіл, і ми бачили, як на його обличчі почали проступати жили, пульсуючи своєю ненавистю до покидьків, що відрізали нашому Андрію його єдину розумну й світлу, але таку нещасну голову.

– Я кажу тобі про операцію наших ізраїльських колег під кодовою назвою «Гнів Божий», – продовжував звертатися виключно до Принципа генерал. – Нагадати тобі деталі?

– Не треба. Я в курсі справи, – сказав на те Іван.

– Все ж таки, я нагадаю і тобі, і цим двом, – заперечив генерал і кинув на нас своїм суворим оком.

Ми з Нечипайлом мовчали, готові слухати його аж до самого ранку. Ми давали йому можливість сказати слово, бо саме слово мало вилити усю біль, усю його лють та ненависть до тих, хто вбив його найкращого учня, продовжувача спра-

ви професійної розвідки, геніального нелегала та диверсанта Андрія Хворостенка.

– Операція «Гнів Божий», відома ще як операція «Штик», розпочалася у 1972-му і тривала 20 років. Уявляєте собі, хлопці, цілих 20 років вони вели полювання на тих, хто був винний у смерті ізраїльських спортсменів.

– Але їм же не поталанило досягти головної мети! МОС-САД так і не ліквідував усіх причетних до того теракту. Таким чином, помста виявилася не повною, – заперечив Нечипайло.

– Микита, ти б слухав, а не перебивав. Основною метою «Гніву Божого» була не так ліквідація, як залякування палестинських бойовиків, аби вони увесь час відчували страх. Щодо помсти, то про неї після Мюнхену говорили усі в Ізраїлі. Помста лунала в кафе і ресторанах Тель-Авіва та Єрусалима. До неї закликали викладачі й університетська професура. Саме помста стала головною темою екстреного засідання уряду. Не зважаючи на критику світової спільноти, Ізраїль показав усім, що він здатний захистити себе. Ця маленька країна зробила те, чого не може ніяк зробити Україна. Не так Україна, як її влада. Просто якісь kleptomани там усі! Імпотенти від політики, без яєць та рішучості. Тому, панове, беремося за справу самі. В проведенні операції на кшталт «Гніву Божого» зацікавлені ще деякі люди. Візьмемо технологію й методику МОССАДу. Не будемо вигадувати велосипед. Нам потрібен страх. Від Донецька і аж до самої

Москви. Ніхто не повинен залишитися без кари. Будемо діяти, як це робили ізраїльтяни. Наша ціль – не тільки причетні до виконання злочинних наказів Москви на території суверенної України, а й усі причетні до аналізу, планування та організації гібридної війни проти нашої держави. Ми маємо знищити усю їхню терористичну мережу. Якщо ж говорити про якусь іншу можливість приборкання виродків, вибачте панове офіцери, але я такої не бачу. Мій досвід не дає мені підказки, як ще можна зупинити це божевілля. Ми будемо стріляти, підкладати бомби та міни, труїти, різати та души-ти. І бачить Бог, я не зупинюся, поки не дістанусь останнього покидька, який це все і затіяв, – сказав генерал і сильно вдарив кулаком по столу.

Ми аж здригнулися. Ми розуміли, кого саме він має на увазі. І розуміли, що цього разу він налаштований занадто серйозно, аби відступитися у відповідальний момент. Бульдог ніколи не показував емоцій, але його удар був рівноцінний блискавці, грому, що нещадно бив об грішну землю, яка ось-ось мала загорітися під ногами виродків.

– Ми з вами, пане генерале, – сказав я за всіх нас на правах старшого. Нечипайло та Принцип стверджувально хитнули головами.

Генерал сів назад і випив склянку води. Він перевів подих і промовив:

– Як тоді сказала Голда Меїр, «помститься за наших хлопчиків», так і я прошу вас зробити це.

– Організаційна форма нашої структури? – запитав я.

– Створимо щось подібне до Комітету X, як це зробили ізраїльтяни.

– На чолі з нашим прем'єром? – запитанням вилив свій цинізм Принцип.

– Якої холери він тобі треба?! Усе зробимо самі. Ми ж так звикли. Ми ж українці. Тим і живемо ще на цій планеті, що ніколи не сподівалися на владу, бо вона завжди зраджувала, забуваючи про обіцянки й не спроможна полишити згубну звичку увесь час красти, – відповів йому на те генерал.

– Для реалізації такої масштабної операції нам будуть необхідні гроші. Чималі гроші, – обережно зауважив Нечипайло.

– Це моя проблема! – відрізав генерал. – Кошти будуть. Слово офіцера!

– Назва операції? – Принцип завжди любив у всьому конкретику, а тому теж вирішив задати своєї питання.

Генерал подумав трішки, а потім сказав:

– «Ворог», або «Гнів Божий».

– У нас можуть виникнути проблеми. Я не маю на увазі закон юридичний. Йдеться про невинні жертви. Ви ж пам'ятаєте, пане генералу, що навіть і МОССАД помилявся. Візьмімо хоча б того нещасного офіціанта з норвезького Ліллегаммера. Як це ж його звали...

– Ахмед Бучикі, – сказав я.

– Точно! Ахмед Бучикі, – вдарив рукою по столу Прин-

цип. – Його ж застрелили прямісінько на очах вагітної дружини, коли вони разом верталися з кінотеатру. Ізраїльтяни просто сплутали його з керівником «Чорного вересня» Алі Хасаном Саламе, – сказав Принцип.

Генерал вислухав його, а потім сказав:

– У тій грі, Іване, яку ми з тобою ведемо, випадковості, трагічний збіг обставин така ж буденність, як і смерть. І якщо для того, аби покінчити з усією тією сволотою, потрібно буде вбити декількох невинних, що ж, я готовий до цього.

– Наші подальші дії? – запитав я.

– Зараз вип'ємо, потім спати. Після – до роботи. Перше завдання – Андрій Хворостенко, пошук його тіла, допомога сім'ї, – сказав генерал, перевів погляд на Принципа і гаркнув на нього: – Наливай, Ванька! Чого сидиш?

І Ванька наливав, аби пити за упокій душі раба Божого Хворостенка та за успіх, який так давно був нам потрібен, але забував хоча б одним своїм могутнім оком зиркнути на Україну. Він літав у щасливих краях, де жили за законом людським та юридичним, прокидаючись кожного нового ранку під безхмарним, синім, мирним небом. Успіх дарував їм комфорт, справедливість і спокій, а нам залишав лишень надію на самих себе, наче перевіряв, чи житиме український народ, розбиваючи гіркі ілюзії об жорстоку дійсність безсердечних прагматиків.

В той рік, коли все почалося, мені виповнилося сорок

вісім.

Я ніколи не був одружений, не мав дітей і навіть не думав про шлюб. У мене були жінки. Різні. Красиві й не дуже. Палкі і холодні. Пристрасні й врівноважені. Я ніколи не задумувався над старістю й питанням, хто ж мене доглядатиме на схилі моїх років, бо не мав жодної впевненості, що колись стану на поріг тієї старості. Так само я не мав бажання залишити по собі нащадків. Я був простим солдатом своєї країни, але ніяк не влади, хоча завжди саме влада віддавала мені накази. Проте, тієї ночі, коли ми разом з Нечипайлом та Принципом сиділи у генерала і він запропонував фізичну ліквідацію супротивника як єдиний дієвий метод адекватної відповіді ворогу, я чітко усвідомив, що саме заради тієї хвилини, коли я почув слова генерала про «Гнів Божий», і варто було жити цілих сорок вісім років, чекаючи свого часу, аби зірка, під якою я народився, якщо така взагалі була, освітила мій шлях, дарований долею та обраний без тиску інших.

Я йшов на війну, яку не покажуть по телевізору, а висвітлять тільки її наслідки, будуючи гіпотези, хто ж стоїть за тими усіма вбивствами, що їх планувала здійснити наша група.

Група української помсти, бо наша неадекватна влада не була здатна здійснити реформи, перемогти корупцію, знищити ворога. Ба більше, влада навіть не мала права шукати ворога, бо він жив у її нутрощах, він був перед нею, але вона не хотіла його бачити, тому що також він йшов за нею слідом, маючи мету та ресурси. Ми не бажали публічності, бо були

сірими тінями, здатними виконати завдання й гідно пройти свій шлях до кінця. І нам було байдуже, що скажуть інші, Європа з Америкою, усі ті пихаті дипломати й консультианти, ООН та Гаага, бо коли приходять у твій дім, аби вбивати, грабувати та гвалтувати, ти маєш стати на ноги, розправити плечі й стріляти ту падлюку між очі, поки вона не затихне навіки.

Таким став закон суворості та жорстокої епохи початку ХХІ століття, в якому випала честь жити і мені – полковнику українських спецслужб, Євгену Олександровичу Мирону, якого знали під різними іменами, але ніхто так і не наважився сказати, що ж в дійсності жило в моєму тілі, розумі, серці та душі.

Я був солдатом свого обов'язку, вартовим моєї єдиної країни і цим лишень визначався мій тяжкий, проте усвідомлений вибір, що не передбачав багатства й комфорту, а знав тільки накази, суворість буденного режиму й невідворотність смерті, яка увесь час пленталася за мною, наче стара, сифілітична хвойда, від якої втікаєш впродовж життя, але настає момент, коли вона, врешті-решт, досягає своєї цілі.

Розділ 2

Генерал

* * *

«Ми маємо це зробити», – сказав я тоді хлопцям, ми випили по останній, і вони поїхали геть.

Ніч, темна й холодна ніч панувала над нами, й усі ми хотіли одного: аби скоріше прийшов день. Новий день, який би зміг перекреслити вчорашню дійсність, адже вона була занадто жорстока для усіх нас. Наша професія вимагала плати. Іноді вона забирала життя.

Звичайно, поштовхом для прийняття рішення щодо спецоперації з ліквідації основних гравців конфлікту стала смерть Андрія Хворостенка. Чорт забирай, я любив цього хлопчика! В ту мить ніщо інше мене не хвилювало. Моє розбите серце жадало помсти. Тим паче, що я знав, з ким обговорюю делікатну тему. Ні Мирон, ні Принцип, ні Нечипайло не здадуть. Вони усі різні, але унікальні в єдиному – обов'язку служби. Вони все зроблять правильно. Так, як цього захочу я.

Сон не брав мене, і я пройшов до свого кабінету. Треба було подумати, зважити усі «за» та «проти», дійти згоди з самим собою. Я розумів, що механізм вже запущено, зроб-

лено це саме мною, проте ще залишалося ключове питання масштабів того механізму, його смертельної дії.

Я взяв ручку та аркуш паперу, розкреслив його на чотири частини і в кожній з них написав таке: «Оркестр», «Інвестиції», «Перелік джерел», «Люди».

Під «оркестром» я мав на увазі склад групи, яка візьме на себе виконання операції «Ворог». «Інвестиції» – кошти, що мені потрібно було знайти для реалізації поставлених задач. «Перелік джерел» – агентурна мережа, яку ми зможемо використати під час операції. «Люди» – це ті, хто і стане нашою метою, задля кого своїм емоційним рішенням я запустив власну гру на геополітичній карті світу, в жодному разі не маючи амбіцій щодо публічності, або ж добре відомої з історії та кінофільмів слави народного героя, такого собі месника XXI століття. Моя душа прагнула сатисфакції, і я вже знав, що вона її отримає. Не можна пробачати того, чого не можна пробачати ніколи. І смерть близької людини, тим паче, цинічне вбивство з елементами садизму заслуговувало виключно на адекватну відповідь.

Колись давно, мені навіть здається, що то було у якомусь іншому житті, я дуже хотів стати генералом. Від самого дитинства. З перших моїх кроків на ниві спецслужб. Мені було байдуже, скільки часу треба витратити, аби досягти такої мети. Я просто знав, що так і станеться. Хоч би чого мені це коштувало.

Отримавши перші генеральські погони у неповні 44 роки,

я засумував. Мети досягнуто, чого ж бажати ще? Багатств, слави, розкошів, гарних жінок, випивки, наркотиків, чи, може, вишуканих яхт з віллами? Грошей в мене завжди було достатньо. Все інше не становило стратегічного інтересу, бо приносило виключно миттєву насолоду. А ось генерал...

Одним словом, я знову зациклився. Я захотів стати генерал-лейтенантом, генерал-полковником, а потім і генералом армії. Комусь може видатися дивною така моя химера, але вона була й мала право на життя. Тому, коли вже я сів у своєму кабінеті й почав креслити схему операції «Ворог», однією з цілей такої операції були зірки генерал-полковника. Деякі можуть звинувачувати мене у кар'єризмі, але мій випадок – не зовсім кар'єризм у класичному розумінні слова. Мені закортіло, і я йшов до мети.

Важливим моментом усієї операції було коло обізнаних. Я розумів, яку гру розпочав і був сповна розуму, аби прогнозувати ймовірні наслідки у разі невдачі, провалу чи зради. Можливо, тому й прожив стільки років, що завжди вмів усвідомити власну недосконалість і обмеженість людських ресурсів. З роками життя перетворило мене на впертого прагматика, який збагнув, що у цій країні ніколи й нічого не буде. Народженим в Україні дається шанс урвати своє, а не працювати на благо всіх. Звичайно, траплялися й романтики, і справжні патріоти, було навіть декілька чесних та порядних. І тут питання: де вони усі сьогодні? Правильно – в холодних та сирих могилах.

Аби не наслідувати їхнього прикладу, я створив собі імідж принципової та страшної людини, з якою краще товаришувати або ж зовсім не мати справи. Імідж працював на мене і, взявши мене за руку, привів на третій поверх нашої будівлі, що по вулиці Володимирська у місті Києві, де я отримав новий кабінет та посаду заступника голови СБУ.

Тепер ви зможете зрозуміти, м'яко кажучи, делікатність мого становища. Піддавшись емоції, яку пізніше підсилив думкою про нові погони, я запустив маховик, машину смерті, бо ті троє, кому я запропонував проведення операції, були не схожі на мене. В них відчувалася справжня жага до боротьби. Вони істинно вірили, що злочинам Росії треба покласти край, назавжди вгамувати нахабного агресора. Я ж, у свою чергу, знав, що зробити це можна системною ліквідацією ключових осіб ДНР, ЛНР, колишньої української влади, російських політиків та спонсорів тероризму й бандитизму. Не бачив я великого гріха і в тому, аби почистити простір і у рідному Києві, бо залишалися там ще покидьки, які вже як рік мали належати самій лише історії, а не сучасності й майбутньому.

Праця моя тривала до самого ранку. Коли ж я закінчив заповнювати схему, годинник показав восьму ранку. Я відкинувся у кріслі й заплющив очі. Переді мною лежала перша замальованка майбутніх смертей. Звісно, її треба було ще доповнювати й уточнювати, когось вписати, а когось виписати. Але те все буде пізніше. Після того, як я знайду гроші,

бо без них ми не могли сподіватися й на крихту успіху. З такою думкою я підвівся, струхнув головою і пішов до спальні, де вже прокидалася моя дружина. Я любив її силіконові груди, такі ж вуста та її молодість, бо свою я втратив давно та навечно.

До речі, то була моя четверта дружина, з якою я ділив своє ложе ось вже два роки поспіль і поки що не мав наміру виганяти її зі свого дому.

* * *

Я вже й не пам'ятаю, коли мене стали називати Бульдогом. Напевно, в той час я носив ще капітанські погони. Точно! Згадав. Я був тоді капітаном. Щасливі перші роки незалежної України. Час крадіїв та корупціонерів. Великих приватизацій і не менших афер. Купонів для більшості та доларів для меншості. Життя вирувало, і хто першим це збагнув, забезпечив себе грошима. Щоправда, багатьох з них повбивали ще до 2000 року. Але то, як кажуть, уже нюанси.

Ще з училища за словами моїх наставників я вирізнявся принциповою хваткою. Завжди вмів захистити власну позицію. Тому і став Бульдогом, який ламав кістки шакалам та вовкам. Цим і жив. Цим і вижив. Не більше, не менше. Йшов життям, змітаючи на шляху перепони. Був собакою, який звик покладатися виключно на себе.

Бульдог та й Бульдог! Годі про це!!!

Комусь мій сумбур може видаватися дивним, але сьогодні, коли я пишу ці слова, голову мою переповнюють різні думки, спогади, смуток та печаль. Багато чого вже не повернути. Ще більше не воскресити. Зостається лишень пам'ять і мольби про прощення. Бо руки наші в крові, а душі – сповнені бруду й таємниць.

Але час вже повертатися до розповіді, яку я маю наміри висвітлити виключно у власному розумінні того, що сталося.

Я прокинувся десь по обіді. В будинку було тихо. За вікном висіла мряка. Я підвівся і пройшов до ванної. Там я побачив дружину. З під легкого, шовкового халатика виднілися її наліті груди. Мої очі зазирали в її обличчя, і я побачив звабливу посмішку на її вустах. Вона скинула халатик і залишилася повністю оголеною. Я відчув, як чоловічі сили наповнюють моє старіюче тіло. Вона підійшла до мене, поцілувала в губи, опустила навколішки, і за п'ять хвилин я кінчив прямо їй на обличчя, груди, залив її тендітну шию. Вона сміялася. Вона завжди сміялася, коли мені було добре. А ще вона тямилася у розвагах та сексі. Саме цього, після смерті моєї третьої дружини, так не вистачало в моєму засекреченому житті.

Ми вирішили разом поніжитися в джакузі.

Ми лежали у ванній, вона схилила свою голівку на моє плече, міцно тримаючи мого парубка своїми ніжними руками.

– Я ще подобаюся тобі? – запитала вона мене.

– Звісно, кицю. Інакше тебе б тут не було, – сказав я.

Я завжди намагався бути щирим з усіма своїми жінками. Коли хотів зрадити, повідомляв про це і втрачав одну, аби надібати іншу. Ніколи я не був однолюбом. Мені завжди подобалися різні жінки, і я не приховував цього від них. Тому й виплачував шалені репарації усім своїм жінкам, коханкам та утриманкам. Я знав, що жінку можна переконати долларом. І я робив це, не цураючись підступного цинізму у моїх з ними відносинах.

Далі ми сиділи у їдальні. Я передивлявся папери, що їх привіз мій помічник. Вона гортала якийсь журнал і курила. На мить я замилювався її обличчям. Воно було таким, як я люблю – без зморшок, пряменький носик, випуклі губки, здоровий рум'янець як наслідок сексу та гарячої ванни. Вона випускала дим, і мені захотілося стати тим димом, аби увійти повністю до її солодкого рота, щоби за якусь мить вона вигнала мене під три чорти. Я підійшов до неї, взяв за підборіддя і впився в її уста. Рукою я мацав її груди. Затим я встав навколішки, зняв з неї шорти і трусики й довго цілував її квіточку, поглинаючи палку вологу, аж поки моє обличчя не стало мокрим від спраги та її насолоди. Вона стогнала і дряпала своїм дорогим манікюром мою спину, залишаючи по собі сліди, наче борозни у широкому, вольному полі. Вона кінчила й обійняла мене так, що моя голова зникла між її грудей четвертого з половиною розміру.

Коли ж скінчив я, вона крикнула декілька разів, подиви-

лися на мене і сказала:

– Заради таких миттєвостей нашого спільного життя я готова до кінця днів належати тільки тобі.

Це була правда.

І я це знав.

На Володимирську я потрапив вже після обіду. Я пройшов до свого кабінету, сів у крісло, проглянув папери, телефоном віддав накази підлеглим і витягнув з кишені свою схему, вдивляючись у цифри та прізвища. Я викликав полковника Мирона. Нам було про що поговорити.

Мирон прибув за хвилин двадцять. Як завжди, він був сконцентрований і спокійний. Ніщо на його обличчі не видавало безсонної ночі та тяжкої втрати. Згусток рішучості виконувати мій наказ – ось ким в ту мить був Євген Мирон, відомий в АТО як Дмитро Лиходій.

– Сідай, – сказав я йому.

Він сів.

– Тепер дивись, – я простягнув йому мій аркуш.

Він вивчав його хвилин з п'ять.

– Маю право вносити правки? – запитав він мене.

У відповідь я простягнув йому свого паркера.

Він щось там підписував і повернув мені листок. Я взяв його в руки і побачив декілька нових прізвищ та знаки питань і оклику біля тих, що написав я.

– Обговоримо це пізніше, – сказав я.

Мирон мовчазливо хитнув головою.

– Як там Марина? – запитав я його.

– Не дуже, – сказав він. – В лікарні.

– Зрозуміло... – я замешкався, але взяв себе в руки і додав: – Я б хотів її побачити.

– Не проблема. Але краще за декілька днів. Наразі вона не може адекватно сприймати інформацію.

У відповідь я хитнув головою.

– Я можу йти? – запитав мене полковник Мирон.

Я показав йому аркуш, тикнув пальцем на два прізвища і сказав:

– Проаналізуй цих двох. Нічого конкретного. Інтуїція. Можливо помиляюсь, але все ж таки щось говорить мені про мою правоту.

Коли Мирон пішов, я зрозумів, що знову хочу сексу. Тільки з нею. Нікого іншого. Лише одна вона – моя мила пташка, здатна наповнити життям емоційним сенсом.

Мені не личило піддаватися спокусі. Тим паче на робочому місці. Тому я вгамував жагу до солодкого тіла і викликав свого помічника.

Він стояв і дивився на мене в очікуванні наказу, прохання, хоча б дрібної фрази, аби тільки не мовчання. Я довго шукав, поки знайшов цього сіренького, непримітного чоловічка. І знайшов я його в далекій Чернівецькій області, де він працював начальником управління в СБУ області. Тоді, а було це вже майже десять років назад, він сам розкрив декілька

гарних схем влади «любих друзів», за що був позбавлений роботи, кар'єри, премій та зарплатні. «Любі друзі» забажали поставити хрест на ньому. Я ж мав на це свою власну думку. Тому і врятував його.

– Є новини? – запитав я його.

– Поки що ні, – так само лаконічно відповів він.

– Затягується наша справа, – буркнув я. – Не подобається це мені. Погана прикмета.

– Підключити інших? – запитав він мене.

Я думав. Вагався. Врешті-решт сказав:

– Не зараз. Почекаємо ще дві доби. Поки що вільний.

Він пішов, а я залишився. Мій стан потребував самоти, аби прийняти єдине правильне рішення щодо пункту «Інвестори» та «Перелік джерел». Довіряти я міг мінімуму людей. І кожен мав право знати тільки те, що стосувалося виключно його.

Врешті-решт, ухваливши рішення, я відчув полегшення. Так буває, коли довго не знаєш, куди тобі рухатися, як жити, з чого розпочати, аж поки не відсилаєш власні сумніви до дідька і не починаєш йти дорогою, яка обіцяє успіх, але може закінчитися повним занепадом. Про останнє я не думав, бо усі мрії були виключно про перше.

Вести розмову про інвестиції для операції «Ворог», або «Гнів Божий» з власного кабінету було б помилкою. Кожного ранку ми перевіряли і кабінет, і приймальню, й кімнату

відпочинку на прослуховування, але береженого Бог береже. Краще перестрахуватися, ніж пізніше червоніти, шукаючи відповіді на незручні запитання.

Моє авто їхало вулицями Києва. Кружляло проспектами та провулками. Водій насилав прокльони на київську владу через якість доріг, точніше її відсутність на основних артеріях столиці України. Я ж спокійно чекав. Відіславши смс-повідомлення, мені була потрібна відповідь, з якої мали розпочатись інвестиції. Розпочати я вирішив з Забіяки, як я його називав ще з тих далеких, буремних часів, коли обоє ми були молодими чоловіками.

Забіяка був моїм другом. Разом пройшли школу нелегальної розвідки в країнах Центральної Європи, коли розкрадалися залишки багатств Варшавського договору. Разом пережили Афганістан. Разом рятували один одного від провалу. Так і вижили.

Він повністю відповідав своєму прізвиську. Не маючи намірів миритися з долею офіцера українських спецслужб, байдуже, що офіцера розвідки, одного разу він просто не повернувся з чергового завдання, залишившись у кращій цивілізації, ніж та, яку могла запропонувати рідна батьківщина. Я ніколи не засуджував його за такий вчинок, бо завжди вірив, що людина сама вправі обирати власну долю. Значно пізніше я зрозумів, чому він не повернувся. Справа в тому, що Забіяка планував свій відхід на Захід не один рік поспіль. Ретельно продумував комбінації, аналізував можливі варіан-

ти, створював та реалізував сценарні альтернативи. Він збагнув, як заробити, і зробив це, не торгуючи секретами держави, а організувавши офшор щодо розпродажу радянської зброї, яка залишалася в країнах Варшавського договору.

– Мільйонером мене зробив комунізм. Мільярдером же я став завдяки жадібності людей, – пізніше казав він, посміхаючись своїми білими, здоровими зубами.

Аби не вдаватися в деталі, бо історія кожного великого статку – то завжди балансування на грані криміналу, скажу, що до подій Революції Гідності Забіяка був поважним громадянином Іспанії, зберігаючи при цьому українське громадянство. Щоправда, в Україні на нього було відкрито кримінальну справу, тому він не пов'язував власне майбутнє з батьківщиною, а виключно з тими країнами, де йому не загрожував арешт і тюремний термін.

Усе змінила війна.

Забіяка завжди вмів орієнтуватися у вирі бурхливих подій. І вже наприкінці лютого, у перші дні після втечі «легітимного», мій друг з'явився на вулицях Києва. Він знав свою роботу і свою роль, бо був гарним аналітиком, який розумів, що Росія ніколи не пробачить Вашингтону того, що сталося під час Майдану.

Коли ми зустрілися, випили по чарці і закурили, він впевнено сказав:

– Наразі вам буде потрібна зброя. Різна. Від автоматів до важкої артилерії. Вам будуть потрібні інструктори, люди, які

вміють вбивати і ризикувати своїм життям. Вже дуже скоро ви відчуєте брак у якісних медикаментах, особливо тих, які зупиняють кров і є на озброєнні НАТО. Все це маю я. Тому є прохання. Зведи мене з тими, хто сьогодні ухвалює рішення.

На той час це було в моїх силах, і я задовольнив його прохання, не забувши оформити і свою скромну участь у тих шалених переговорах. Гроші ніколи не бувають зайві. Навіть якщо вони куються на крові невинних жертв амбіцій великих людей, світових правителів, що ріжуть карту світу з несамовитим азартом, забувши про шахи, а граючи виключно в покер. Геополітичний покер, учасниками й свідками якого стали усі ми – ті, хто дожив до 2014 року.

Я тримав телефон в руках, коли від Забіяки прийшло повідомлення. Прочитавши його, я велів водію їхати за місто, в ті темні ліси, де робляться брудні справи.

– Привіт, Павлуша! – сказав Забіяка і простягнув мені руку.

Я потиснув її, а потім ми обнялися. Він ніколи не називав мене Павлом, чи то Пашею, чи Павликом. Завжди й повсюди тільки Павлуша. Такий він був, мій старий, добрий Забіяка.

– Чув про ваше горе. Співчуваю, – він першим розпочав розмову, і мені стало легше, бо тепер я розумів, що він здогадується про предмет нашого діалогу.

– Власне, через смерть Андрія я й прийшов до тебе.

– Я допоможу тобі знайти його вбивць.

– Ти не зрозумів, – почав я. – Мене цікавлять не тільки

його вбивці.

Забіяка зупинився. Повернув до мене свою лису голову і з таким сарказмом запитав:

– Ти вирішив стати ватажком народних месників? Так може краще в партизани?

Мені не сподобалась така риторика. Я взяв його за воріт англійського пальта і прокричав:

– Поки ми не почнемо їх вбивати, нічого не буде! Чуєш мене, торговець смертю?!

Він спокійно витримав мою емоцію, на яку я міг вдатися виключно з ним одним, а потім сказав:

– Як вас тепер називати, мій генерале? Отто Скорценні? Павло Судоплатов? Моше Даян?

Я відпустив Забіяку і пішов лісом, а запитання летіли мені в спину, наче стріли.

– Ти що це надумав на старості років?! Хочеш все втратити? Життя набридло?

– Не вчи мене! – сказав я йому. – Я втомився від цієї безглуздої війни.

– АТО, – виправив він мене.

– Як не назви, а кулі однаково косять кращий генофонд нації. Скільки вбитих! А скільки скалічених і таких, що воюють, або просто собі живуть і ще не знають, який підлий сюрприз готує їм доля.

– А чи тільки одному Кремлю це на руку? – лукаво посміхнувся Забіяка.

– Не коментую.

– І не треба, – сказав він мені.

Далі ми йшли мовчки. Забіяка крокував трохи позаду. Я чув хрипи в його диханні, і вони мені не подобалися. То було кепське хрипіння, яке не віщує здорової долі й веселого життя.

– Кинув би ти курити, – сказав я йому.

– Ага, – відповів він. – Ось війну закінчимо і одразу кину.

– Тобі б тільки жарту балакати.

– Не хвилюйся, мамцю. Поживу ще. Не дочекаєтесь...

– Не мели дурниць! – гаркнув я на нього і обернувся.

Так ми і стояли одне навпроти іншого, зазираючи в очі, намагаючись знайти в них душу кожного з нас.

– Чого ти хочеш, Павлуша? Ти затіяв велику гру. Аби досягти мети, тобі доведеться пройти багато випробувань. І сьогодні не існує жодної гарантії, що ти виконаєш заплановане.

– Не помиляється тільки той, хто нічого не робить.

І тут він запитав:

– Скільки?

Я назвав йому цифру. Забіяка присвиснув, але потім сказав:

– Я так розумію, що це тільки частина того, що тобі потрібно насправді.

– Ти завжди був розумним хлопцем, брат мій Забіяка.

– Скажи, а воно того варте?

– Сам подумай.

– З моєї дзвіниці, так не варте. Для мене ж війна, то рідна матір. Це моя стихія, мій бізнес, мої палаци та діаманти з рубінами.

– Не сніться скалічені ночами? Не приходять видіння?

– Про совість – ні слова! В тебе теж її небагато.

– Хто зна...

– Я знаю, – і в цій його останній фразі відчувалася така переконливість та правдивість, що я зрозумів – він дійсно знає.

Забіяка поклав руку мені на плече і стиснув його.

– Я допоможу тобі, Павлуша. Не хвилюйся на рахунок цього. Дам і гроші, і зброю, і людей.

– Останніх не треба, – сказав я, і моя тональність натякнула Забіяці, що в ній ховалася й подяка.

– Як знаєш.

– Повір, так буде краще. І для тебе, і для мене. Та й для усіх моїх хлопців.

– Багато в тебе тих хлопців?

– Достатньо.

– Секретність. Завжди ця клята секретність.

– Куди ж без неї?

– Тільки в кабак! – впевнено заявив він і почав схилити мене до пияцтва.

– Якщо відмовлю, ти зрозумієш?

– Зрозумію, але не дам грошей.

– Даси, – відповів я, потиснув його руку і пішов геть, слухаючи легкий свист мого друга, яким він намагався зімітувати мелодію далекого афро-американського джазу.

* * *

Минали дні, летіли кулі, чимчикували наші справи. Амбіції та наміри окреслювалися в покроковий алгоритм дій, схему взаємозв'язків, павутину людських доль. Утаємниченість зустрічей перетворювалася на маніакальний психоз, але я не заперечував, адже конспірація в моїх життєвих справах вже не один раз грала вирішальну роль.

Березень ми витратили на інвесторів та склад групи. Демагогії, переконання, «за» і «проти», суперечки до хрипу не залишали нам часу на щастя й насолоду. Нами керувала виключно справа. Хтось бачив у ній виправдану помсту, хтось – єдиний шлях перемоги, комусь кортіло просто скоріше закінчити ту затяжну криваву м'ясорубку, яку вже рік крутив кремлівський вожак. Щодо мене, я так і не усвідомив, чого ж прагну я, але про це ніхто не знав. Ми грали роль патріотів, і кожен розумів патріотизм виключно своїм розумом.

Мій список розширювався за рахунок нових прізвищ, адрес, перетину зв'язків, переліку зброї та амуніції. Ми не мали права проминути жодної деталі, жодного покидька, який вирішив погратися у війну. В момент, коли ми дійшли певної згоди і вже намітили першу жертву, Іван Принцип сказав:

– Нам потрібен спеціаліст з отрути. Висококласний фахівець.

Я підвів на нього очі.

– І майстер тортур, – додав Нечипайло.

– Вони не жартують, – запевнив мене полковник Мирон, коли я своїм поглядом спитався його думки.

Я не став заперечувати і порадив їм свого знайомого, що належав до плеяди катів Андропова.

– А він не занадто старий? – запитав Принцип.

Я впився в нього своїм поглядом. Мене дратувала їхня фривольність.

– Занадто старий сидить на пенсії. Ви, капітане, щось багато запитань тут ставите.

На Принципа я grimнув навмисно. Ієрархія полюбляє суворі команди, нехай і не завжди доречні. Бульдог мав залишатися Бульдогом, лютим собацюрою для маленьких цуценят. Принцип почув мене, а значить, я ще залишався непоганим актором, який вмів приховувати справжні почуття, думки та бажання.

– Гаразд, – сказав я, витримавши паузу. – Наразі стоїть питання залучення людей зі сторони.

– Ви маєте на увазі...

– Я маю на увазі усіх, – перебив я Нечипайла.

– Тільки агентура, інформатори. Ліквідацію не можна доручати чужим, – висловив свою думку полковник Мирон.

– Згоден, – сказав Принцип.

– Заперечу, бо знаю декілька варіантів, які найкращі в цій справі. Так само, вони не поступаються своїм принципам честі в питанні конфіденційності, – зазначив Нечипайло.

– Обговорімо пізніше, – сказав я. – Тепер повернімося до деталей нашого першого завдання.

Усі замовкли, готові слухати мене, але я не знав, з чого, чорти забирай, мені починати. Але Бульдог був бульдогом, і тому перша фраза матеріалізувалася сама, наче й мимоволі, несвідомо, проте у досить доречний момент, коли пауза затягувалася та обіцяла незручну ситуацію.

– Ми почнемо з простого – з відвертих зрадників. У разі успіху перших двох ліквідацій переходимо на польових командирів, особливо тих, хто приїхав до нас незваним гостем. За тим – знову два-три зрадники. Потім затишшя десь на місяць. А після – наносимо удар по керівництву терористів. Скільки на сьогодні ми вже маємо людей в мережі?

– Десять. Включно з нами, – сказав Мирон.

Десять людей і я одинадцятий. Забіяка – дванадцять.

– Хто вони? Мені потрібні їхні досьє.

– Вже підготував, – сказав Принцип.

У відповідь я кивнув йому головою.

– А що будемо робити з ФСБ, ГРУ, врешті-решт, із російськими інструкторами? – запитав Нечипайло.

Я задумався. Воювати з представниками ще вчора, здавалося б, братського народу виявилось справою нелегкою. Навіть для тих, у кого найжорсткіша вдача та сталеві нер-

ви. Українці, ми добрі за своєю суттю, іноді часто проба-чаємо те, чого ніколи не варто пробачати, посміхаємося во-рогу, який тільки й чекає моменту, аби ми повернулися до нього спиною, щоби він міг встромити свого гострого ножа між наші українські лопатки. Нечипайло та Принцип підхо-дили для операції «Ворог» як ніхто інший, бо ніколи не ма-ли жодного стосунку до КДБ. Вони народилися в останні ро-ки Радянського Союзу і присягали виключно на вірність од-нієї держави – України. Що ж стосується мене чи полковни-ка Мирона, не буду лукавити, адже колись давно ми прися-гали на вірність партії та Радянського Союзу. Ми знали ба-гатьох з тих, хто сьогодні воював проти нас, бо десятиліття тому ми вважалися друзями. І тут трапилася ця клята війна, коли сильні держави не поділили слабку, а Росія вирішила нагадати про давно поховану імперську велич.

– З ними ми будемо чинити так само, як вони це чинять стосовно нас, – сказав я тоном, який не терпить заперечень.

Я проковтнув якусь далеку гіркоту, бо вона була ніщо порівняно з тим вогнищем, що палало в мені після смер-ті Андрія Хворостенка. У ньому я бачив своє продовження в стінах нашої славненької Контори, сірого дому таких же сірих воїнів густих туманів.

Далі я вирішив говорити про першу ліквідацію.

– Ви знайшли зв'язкового? – запитав я.

– Знайшли, але мертвим, – Принцип не скаржився, а сухо констатував здійснений у часі факт.

– Що думаєте робити? – я мав знати, яким чином вони хотіли вийти на секретний штаб МО в Донецькій області. Там ховалися шури, і наша справа полягала в очищенні тієї вельми важливої для української перемоги установи.

– Є ще двоє на приміті. Люди начебто надійні, з розумом у голові, – сказав Євген Мирон.

– Начебто, це не зовсім правильно. Так я кажу, полковнику?

– Так точно, пане генерале, – тихо відповів він.

Я не став тиснути на нього. Воно було ні до чого, зайве, провокаційне, не гідне генеральських зірок та офіцерського звання.

– Я подумав, може, нам почекати на їх вихід? Врешті-решт, вони мають колись покинути штаб!

– Вони покидають штаб через катакомби. Ми не маємо змоги дістати плани. У нас є тільки можливість проникнення всередину, – сказав я. Мені було тяжко це говорити, адже навіть я не мав доступу до секретного штабу МО в Донецькій області. То була повна прерогатива Міністерства оборони. Таке рішення прийняло вище керівництво, і не мені було його засуджувати або ж скасовувати. Я тільки мав змогу його обійти.

– Ну гаразд, – сказав Мирон. – Ось ми знаємо, хто вони, як виглядають, де мешкають, чим володіють. Так можливо виманимо їх на живця? Один з них точно не втримається, коли дізнається, що дружина переоформляє нерухомість і тікає до

Праги, де на неї чекає молодий коханець.

Я задумався.

Як казав герой відомого творіння «Уся королівська рать», «кожен має свої скелети у шафі». У наших зрадників вони теж були. Полковник Мирон пропонував їх дістати. Слава Богу, ми мали власні джерела в будівлі за Повітрофлотським мостом. Забіяка не збрехав – кошти я отримав гарні. Щедрість старого друга дозволяла не заощаджувати на підкупі агентури. Чомусь серед тих, хто належав до системи бюрократії та влади, порядність із патріотизмом ще не стали мірилами життя. Моя думка впиралася в тезу, що такими їх зробить тільки страх перед силою держави.

Полковника Ігоріна ми внесли до списку не випадково. Він заслужив таке право державною зрадою та роботою в інтересах агресора й ворога. В жодному випадку Ігорін не припустився помилки. Замість нього це зробили його жінки, які починаючи з осені 2014 року з головою кинулися в шабаш бутиків, розваг та дорогих спортклубів. А пізніше дружина дійшла думки, що Ігорін повинен залишатися в минулому. Майбутнє ж вона бачила в Європі, з новим чоловіком і донькою, котра на літо закінчувала навчання в школі.

Сам же Ігорін знати про те не міг, бо увесь час перебував на Донбасі, в секретному штабі МО, до якого ми так і не змогли підійти. Ми добре перевірили інформацію щодо його місцеперебування. Помилки не було. Але виникало питання: чому мовчали про це куратори Ігоріна з Луб'янської площі?

Де тут причаїлася загадка?

З кожним днем доля полковника Ігоріна цікавила мене дедалі більше. І не тому що він був зрадником. Причина ховалася в іншому. В його патологічній жадібності до грошей, які він навіть не мав змоги витрати, бо на Донбасі початку 2015 року було тяжко знайти принагідну крамницю, яка могла б запропонувати вишуканий товар елітного класу.

Ігорін координував артилерійські бригади Збройних сил України в зоні АТО. В свою чергу, артилерія розчищала шлях для війська, танкових з'єднань, добровольчих батальйонів. Зрадник володів великим масивом інформації щодо дислокації та тактичних намірів українських з'єднань. В перші місяці війни проблема зради щодо наших позицій та передислокацій була однією з найтяжчих та найганебніших. Офіцери України за американські долари продавала державу Росії!

Росія ж контролювала Ігоріна і таких як він. Полковник постачав ворогу інформацію про танки, добровольчі батальйони, бронетранспортери, ударні групи, але аж ніяк про артилерію. Як ми виявили пізніше, таку схему розробило ФСБ, аби якомога довше тримати крота у нашій зубожілій норці. І ось настав час виманити ту тварюку з його схованки, аби справедливість наздогнала покидька.

Хтось скаже, що в моїх словах занадто багато ура-патріотизму. Але я змушений дотримуватися лінії, яку обрав вночі, коли ми отримали «привіт з Новоросії», трясця їхній ма-

тері! Навіть із собою я маю бути послідовним. Мотив повинен співвідноситися з жертвою, аби не виникало зайвих питань.

– Яким чином плануєте це зробити? – врешті-решт, запитав я підлеглих офіцерів.

– Є одна задумка. Будемо апробувати, – відповів за всіх Мирон.

– Щось цікаве? – запитав я.

– Може бути, – сказав Нечипайло. – До штабу їде група нових людей. Один з них – старий приятель одного друга. Ось ми хочемо запросити його до нічного клубу, аби відсвяткувати від'їзд.

– Не зрозумів. Яка тут логіка?

– Доволі проста. Будемо фотографуватися. А якраз за сусіднім столиком відбудеться банкет, влаштований дружиною нашого Ігоріна для її нових подруг – мешканок нічного Києва, світських левиць і гламурних утриманок. По приїзді за декілька днів наш приятель, граючись телефоном, покаже Ігоріну, як його проводжали справжні друзі.

– І той побачить свою кралу в оточенні таких же істот, – сказав я.

– Саме так, – підтвердив Принцип, і ми засміялися, наче напарники по синхронному плаванню. Тільки ми не пили. Ми грали зі смертю та життям.

– Він не втримається, – сказав Нечипайло. – Зірветься й поспішатиме до Києва, аби покарати свою курву. Ось по до-

розі ми його і перехопимо.

На черзі була перша справа, і ми не мали права на помилку.

* * *

Про смерть полковника Ігоріна я дізнався зі стрічки новин відомого українського інтернет-сайту. Був четвер, сірий, непривітний ранок березня, коли хочеться спати і ніжитися в теплі, а не йти мокрими від талого снігу вулицями. У повідомленні йшлося про трагічну загибель високопосадовця Міністерства оборони України, який став жертвою власної необачності. Полковник упав на колії харківського метрополітену і не зміг піднятися, а за хвилину його розчавив потяг. Сталося це на очах десятків свідків і тому для правоохоронців справа була зрозумілою і потребувала лишень одного – закриття. Так і було зроблено за декілька днів.

ЗМІ не могли знати, що перед тим як спуститися до харківської підземки, Ігорін добре попоїв у затишному ресторані. Він не вживав алкоголю, а пив виключно соки. Закінчивши з десертом, він оплатив рахунок, зайшов до вбиральні, провів там хвилини зо три, а потім рушив до метро. Коли він стояв і чекав на потяг, в нього раптово сталося запаморочення і він почав падати вниз. Ігорін намагався встати, але тіло не слухалося, голову кружляли злі демони й сильний препарат, вироблений у таємних лабораторіях Ізраїлю,

який зникає з організму людини за годину після прийняття, не залишаючи жодних шансів правоохоронцям встановити істину причину смерті.

Пізніше, у розмовах зі своїми знайомими з Генштабу та міністерства, я чув, що Ігорін сам винен. Лунали тези щодо зацікавленості великих генералів у закритті справи, аби не виносити сміття на розсуд громадськості. Так і зробили. Забули та проїхали. Закопали й поспівчували, а наш потяг рушив далі, правда один зрадник навіки зійшов з дистанції.

Квітень увірвався до Києва холодними дощами. За тиждень мала бути Пасха. Принцип з Нечипайлом збиралися на Донбас. Мирон зі мною відлітав до Женеви. Я не мав наміру брати усі гроші тільки у Забіяки. То було б неправильно і повністю б суперечило моїм життєвим позиціям. У цьому світі блукали й інші люди, які ніколи б мені не відмовили.

Я добре пам'ятаю наш останній вечір, коли мені спало на думку влаштувати для хлопців маленьке свято.

– Люба, мені потрібна твоя допомога, – звернувся я до дружини.

Вона блимнула на мене своїми зеленими, котячими очима, і її уста склалися у хтивій посмішці.

– До ваш послуг, пане генерале, – сказала вона.

Я підійшов до неї ззаду і обійняв за талію. Поволі мої руки почали гладити її животик, підіймаючись до грудей, які вже за мить опинилися у моїй владі.

– Мені потрібні твої подруги...

– Що це ще за фокуси?! – спробувала вона обуритися і вирватися з моїх обійм.

– Це значить, сонечко, що днями у нас буде вечеря. Прийдуть мої близькі друзі. Ми будемо говорити виключно про приємні речі в компанії гарних жінок, слухати музику, танцювати, насолоджуватися миттєвостями життя.

– Вони теж генерали? – вона розвернулася до мене і міцно вхопила мене між ніг.

Я подивився на неї. Не знаю, чого більше було в мені в ту мить – чергової переконаності в тому, що у світі є речі, які ніколи вже не виправиш, або ж надії, що може так і треба. В моєму житті було багато жінок, які не мали розуму. Вони задовольняли мене, бо при моїй професії завжди обираєш менше з двох зол. Жіноча дурість проти жіночого розуму. Звичайно, я намагався завжди одружуватися на першій.

– Бачить Бог, прийде день і усі вони стануть генералами, – сказав я, поцілував її в лоба і додав:

– Дві твої подружки, гарні й розкуті. Вважай це моїм наказом.

Я сказав дві, бо Нечипайло був одружений і в жодному разі не пішов би на зраду.

– Він прийде з дружиною? – запитав я Мирона, коли обговорював з ним деталі вечора.

– Вона в нього доволі вродлива та амбітна. Мірило життя – гроші. Чи зможе вона адекватно сприйняти ваші хороби?

– засміявся Мирон, але в тому жарті я почув гірку правду життя капітана СБУ Микити Нечипайла.

Я взявся за організацію невеличкого свята, адже зона АТО була війною. Мої хлопці їхали на війну, де про них не мали знати ані вороги, ані друзі. Їх не було у тій війні, на тому полі бою. Вони мали стати невидимі, тінями, які впевнено йдуть за ворогом, чекають на один лишень момент, якого доля більше не подарує. І саме в цей момент вони забирають життя у покидьків, які вирішили знищити їхню країну, вкрасти все те, про що мріяли їхні далекі пращури, діди та батьки. Мої хлопці перетворювалися на солдат свого фронту, що завжди мають залишатися за завісою таємниці, чие викриття дарує смерть.

Слова Євгена Мирона про дружину Нечипайла не стали приголомшливою звісткою. Я знав ту проблему, але тепер я володів ресурсом, здатним її усунути.

– Я дам йому триста тисяч доларів, – сказав я Мирону.

У відповідь полковник здвигнув плечима.

– Гроші ваші, тому й вирішувати вам.

– Вони не мої, і тобі це добре відомо.

– Але ж головний розпорядник саме ви, – не здавався Мирон, якому так подобалося його псевдопрізвище Лиходій.

– Чому ти вирішив стати Лиходієм? – раптово змінив я тему нашої розмови.

– До чого тут це? – здивувався полковник.

– Банальна цікавість заслуженого ветерана спецслужб.

Євген задумався. Вираз його обличчя свідчив про пошук відповіді, слів, якими зміг би виразити повноту почуттів, коли обирав псевдонім.

– Може, повернемося до Нечипайла та трьохсот тисяч доларів? – врешті-решт, він вирішив обійтися невинним жартом.

– Звичайно. Але спершу Лиходій.

Мирон неохоче почав говорити. Його слова нагадували сповідь сором'язливого школяра, який ніяковів від власного бажання бути не тим, ким був насправді.

– Лиходій, – сказав Мирон, – то від впертого дитячого бажання вирізнятися на тлі сіренького батька. Можливо, вам цього ніколи не зрозуміти, але...

– Облиш, друже! – сказав я. – В мене взагалі ніколи не було того батька. Напевно, цим і обумовлюється мій життєвий вибір.

– А в мене був, – сказав Мирон. – І саме цим фактом визначався мій життєвий вибір. Мені кортіло бути Лиходієм, аби йти наперекір придуманій для мене іншим долі, бунтувати проти волі й покірності батька, бути несамовитим у всьому, що я робив, чого торкалася моя рука.

Він замовк. Я подивився на нього і зрозумів усю трагедію полковника Євгена Мирона.

– Ти його зневажав? – запитав я.

У відповідь він мовчав.

– Давайте краще про триста тисяч і вечерю. Я не хочу го-

ворити ні про батька, ні про Лиходія. Єдина щира, чоловіча розмова трапилися між нами, коли батько був вже хворий. А за декілька хвилин після цього він помер.

– Вибач. Я не знав, що у вас...

– Просто не треба! – перебив мене Мирон, і я замовк, аби за мить повернутися до вечері.

Ми сиділи у вітальні. Стіл було сервіровано на вісім персон. В очах дружини Нечипайла – доволі вродливої брюнетки – я бачив іскри заздрощів, які починали вживатися разом з певною крихтою задоволення. Триста тисяч американських доларів вміють покращувати настрої.

Моя дружина не спасувала, і Принцип з Мироном отримали супутниць на вечір. Одна з них, я знав її у минулому житті, була колись королевою усіх нічних закладів Києва. Ще й зараз вона не втратила своєї вроди, яку не забувала корегувати за допомоги пластичних хірургів. Її звали Ольга, і в січні їй виповнилося 36. Саме їй судилося скласти компанію молодшому за нею на цілих чотири роки капітану Принципу.

Іншу подругу дружини я бачив вперше. На вигляд їй можна було дати і 30, і 40. Це була білявка з коротким волоссям і синіми, наче саме море, очима. Вона вдягнула сукню з вирізом на спині, і усі ми побачили тату східної, скоріш за все японської, тематики. Мені кортіло дізнатися, що воно в біса може означати – усі ті візерунки та знаки, але питати не став. Я вирішив зробити це потім, коли залишусь на самоті з дру-

жиною, а її подруга візьме під руку мого полковника Мирона й вони слідуватимуть прикладу усіх тих, хто не знає, що таке кохання, а віддається виключно полону шаленої пристрасті.

– Ну що, – я підвівся з крісла. В моїх руках був келих шампанського і на правах хазяїна я мав казати перше слово.
– Пропоную перший тост за зустріч!

Ми випили і почали їсти, приглядаючись одне до одного. Десь за півгодини в тиші кімнати народилася розслабленість. За столом почали лунати жарти, на обличчях моїх гостей я помітив посмішки і отримував задоволення, що хоча б сьогодні ми усі трішки забудемося про війну. Мені хотілося зробити приємне цим чоловікам, яких я завжди вважав своїми хлопчиками і бачить Бог, я намагався з усіх сил.

Атмосфера ставала розкутою, дружньою. За години півтори розпочалися танці, потім посиденьки за принципом хлопці-дівчата, а далі ми знову усі зустрілися за столом. П'янка ілюзія химерного щастя грала з нашими душами, і я помітив, що мої офіцери готові продовжувати ту гру, так само, як і вбивати нелюдів, які прийшли на їхню землю.

Я бачив, як Мирон жадібним поглядом їсть свою супутницю. Помітною стала для мене і сором'язлива нерішучість Принципа, який хотів обійняти Ольгу, але його руки залишалися лежати на столі. Один лишень Нечипайло не цурався власних почуттів та любові до гарної випивки, замішуючи усе це на чорних жартах.

– Годі тобі! – сказала йому дружина після чергового анек-

доту, але в її тональності не було злості, а відчувалося прохання самки до самця, здатного не тільки його виконати, а й наповнити її життя сенсом.

Наші посиденьки тривали до другої години ночі, а потім ми розійшлися – кожен у своєму напрямку, аби до ранку насолоджуватися життям, пам'ятаючи про те, що далі починався шлях до помсти.

Усі ми розглядали ліквідацію Ігоріна як генеральну репетицію перед сакральним дійством, наслідки якого не міг би прорахувати жоден з аналітиків, як і не міг це напророчити ні один з віщунів, бо ми вирішили грати зі смертю, аби зберегти життя мільйонів наших співвітчизників.

* * *

Миرون завжди подобався мені своєю мовчазливістю. Євген не втручався у справи інших і не любив, коли це робили стосовно до нього. Він ніколи не ставив зайвих запитань, не сперечався з керівництвом, а робив те, що йому казали. Крім того, і це досить важливо при нашій з ним професії, він умів мовчати та берегти таємниці. Я міг йому довіряти, бо його патріотизм був поміркованим. Принцип же фанатично любив Україну, а Нечипайло ніколи б не пішов на те, що могло б загрожувати його сім'ї.

Я не полінувався і власноруч придбав квитки на літак. Паспорти з нашими фото і чужими прізвищами були у мене

наготові, щойно розпочалася війна. Мирон заїхав до мене, і ми викликали таксі, яке доставило нас до аеропорту. Ми швидко пройшли усі формальності, пов'язані з реєстрацією, прикордонним оглядом та паспортним контролем і вирішили чекати на літак у барі аеропорту. Я замовив келих пива. Мирон надав перевагу чаю.

– Ти знаєш, до кого ми летимо? – запитав я його.

– Ні, – відповів він.

Я зробив два великих ковтки і сказав:

– Ти колись чув про людину на прізвисько Гарун?

Він задумався.

– Якщо він пов'язаний з торгівлею алмазами, то я чув про нього. Здається, він мав якийсь стосунок до нашої Контори.

– Безпосередній. Він працював з контрабандою, аби потім зробити її своїм доволі прибутковим бізнесом.

– Ми летимо до нього?

У відповідь я стверджувально хитнув головою.

– Хименко Олександр Віталійович, 1957 року народження, підполковник у відставці, а наразі один з королів алмазного бізнесу на прізвисько Гарун, – сказав я, але промовчав про те, що він також був моїм другом, якого я прикрив свого часу, порушуючи присягу офіцера, аби не зрадити клятву дружби.

– Він буде з нами говорити? – запитав мене Мирон.

– Якщо ми летимо до нього, мабуть що буде, – сказав я.

– Він дасть нам гроші?

– І не тільки гроші. Алмази, вони, брате, річ дуже вишукана й переконлива. Хочеш, я попрошу у нього щось особливе для твоєї нової подружки? – я посміхнувся Мирону, і він посміхнувся мені у відповідь.

– Не треба. Я сам.

– Що сам?

– Зароблю на них.

Я зітхнув. При зарплаті полковника СБУ заробляти на алмаз, який міг би задовольнити апетит його нової подруги, потрібно було б років з триста. На жаль, ніхто з нас не міг стільки чекати. Та й що то було б за життя: усі триста років розпинатися, аби в кінці життєвого шляху отримати один лишень камінчик? Байдуже, що дорогоцінний.

Незабаром дзвінкий жіночий голос повідомив про початок посадки на наш рейс; ми розраховалися за чай та пиво й пішли у напрямку виходу на літак до Женеві.

«За якихось дві з половиною години я буду в центрі Європи», – думав я. «До слова, моїм пращурам знадобилися б цілі тижні, а може й місяці, аби дістатися до Швейцарії. Та й хто б їх туди пустив?»

Філософські сентенції з присмаком цинізму давно вже стали моїми добрими супутниками. Я виправдовував їх існування, бо життя разом з ними не здавалося мені таким мерзотним, яким було насправді.

У літаку я спав, намагаючись абстрагуватися від дійсності

та забути про війну. Я знав її таємниці, і вони не додавали мені щастя, не породжували надії, а змушували констатувати серйозність ситуації, в яку Україну втягував Кремль, Вашингтон та й інші гравці на тій кривавій дошці.

Мирон сидів поруч і читав книжку. То був Бальзак, і це мене здивувало. Ніколи не міг подумати, що Євгена колись зацікавить старий французький реаліст з його трагічними історіями, де все замішувалося на інтризі, багатстві, жадобі до золота та підступності людських творінь.

– І як? – запитав я його перед тим, як заснути.

– Та так, – відповів він мені, приховуючи лукаву посмішку.

– Ну-ну, – сказав я і заплющив очі.

Коли ж я їх розплющив, а літак почав зниження над Женевою, книжка усе ще залишалася в руках Мирона.

«Впертий читач», – подумав я, розтираючи шию.

Нас ніхто не зустрічав, та ми цього й не потребували. Виходячи з аеропорту, ми ретельно вивчали усіх, хто міг здатися нам підозрілим. До міста ми добиралися поодиночі. Поселилися теж у різних готелях і вже зустрілися на прогулянці біля фонтана.

– Як твій Бальзак? – запитав я Мирона, коли він підійшов до мене.

– Вже друге століття поспіль спочиває на Пер-Лашез, – була на те його відповідь.

Я подивився на годинник. За десять хвилин Гарун мав

вийти на зв'язок. Я не сумнівався у ньому, але те, що я почув, приголомшило мене навіть більше, ніж смерть Андрія Хворостенка.

– Я дам тобі те, що ти просиш. Навіть більше, – сказав він.
– Але за однієї умови.

– Я слухаю.

– Ти візьмеш мене з собою.

– Куди? – не одразу зрозумів я.

– В зону АТО. Засидівся я тут. Думаю, що в мене вистачить сил, аби вкоротити віку декільком покидькам.

– Ти жартуєш? – я не вірив тому, що чув.

– Аж ніяк. Або ти береш мене з собою і отримуєш гроші, або ми п'ємо останню чарку і ти відлітаєш назад сам – без мене і, звісно ж, без грошей.

– Це шантаж, – зауважив я йому.

– А як ти думав, мій друже Бульдоже? В цьому світі тільки шантаж здатний гарантувати хоча б якусь стабільність.

– Я подумаю, – мені потрібно було виграти час, аби продумати відповідь. Але вже в ту саму мить, як Гарун виявив бажання їхати на війну, я зрозумів, що він не відступиться.

– Думай. Проте не довго. Чекатиму тебе завтра на цьому самому місці, – сказав він, потиснув мою руку, кивнув Миرونу, який прогулювався на певній відстані і відїхав у своїх алмазних справах на спортивному бентлі.

Миرون підійшов до мене.

– Ми задоволені? – запитав він мене без жодної іронії.

– Не зовсім, – пригнічено відповів я.

– Тобто?

– Йдемо вечеряти. За їжею про все й дізнаєшся.

Ми всілися в затишному ресторані в самому центрі Женеви. Привітний офіціант пропонував нам різні вина, прославляючи їхні якості та смак, але, врешті-решт, ми обрали горілку.

– Ви росіяни? – спитався він, і в тому голосі промайнули обережність, зневага та страх.

– Друже, ніколи не кажи, що ми росіяни, бо ми білоруси, – серйозним тоном відповів йому на те Мирон, і офіціант розслабився.

– Я вже подумав...

– Ти не думай, а краще неси нам горілку, – продовжив Мирон.

– Звичайно. Вважайте, що вона вже тут.

Коли він відійшов, я спитався Євгена:

– Чому саме білоруси?

– А хто? Може казахи чи молдовани?

– Напевно, ти правий.

– В таких речах, пане генерале, я завжди правий, – він щиро засміявся, і мимоволі посмішка торкнулася й моїх вуст.

Офіціант приніс нам по чарці горілки.

– Ти, хлопче, одразу б пляшку виніс, – зауважив йому Мирон.

– Тобто цілу пляшку горілки? – перепитав спантеличений

офіціант.

– Саме так, – відповів йому Євген.

– Але це не можливо! Ми не продаємо горілку пляшками!
Навіщо? Ніхто ж не купує.

– Як це ніхто? А ми? – запитав я.

– Пардон, мсьє, але ви приїхали і поїхали, а нам тут жити, – в голосі офіціанта відчувалися нотки гордості за приналежність до обраного кола щасливчиків, що мали у своїх кишенях швейцарський паспорт.

Я не став давати йому безкоштовний урок щодо хамства та вишуканих манер. Це було зайве. Тим паче, в моєму гаманці лежало достатньо франків, аби купувати ту кляту пляшку чарками, аж поки вона уся до останньої краплі не опиниться в наших з Мироном шлунках. Я так йому і сказав.

– Гаразд, хлопче. Не хочеш продати пляшку, будеш носити її нам чарками кожную хвилину. І не дай Бог, запізнишся хоча б на секунду.

Він подивився на мене і відповів:

– Мсьє, не я встановлюю правила. Я тільки їх виконую.

– Облиште його, – втрутився Мирон. – Він тут ні до чого.

– Така в мене вже манера жартів, – сказав я.

– Ваша манера може коштувати нам зайвої популярності.

– Ось тільки вчити мене не треба! – розізлився я.

– Я не вчу. Я констатую факт. Краще повернімося до вашого алмазного друга.

Мирон був правий, а я – ні. Моє гарячкування не додавало

мені честі, і я вибачився перед Євгеном. Мій учень давав мені урок конспірації, про яку я забував, піддавшись емоції.

«Знову ця клята емоція. Не доведе вона мене до добра», – сказав я собі і розповів Мирону про умову Гаруна.

– Несподівано, – Євген був відверто здивований. – Що ви йому на це відповіли?

– Поки що нічого. Відповідь маю дати завтра.

Ми замовкли. Мирон дивився крізь мене на сусідній столик, за яким проводили свій вечір три гарненьких дівчиська. Я ж згадував Гаруна, яким він був на тих всіх війнах, що довелося нам пройти разом.

Олександр Віталійович Хименко належав до тієї породи людей, яких прийнято величати одним простим словом – дитбудинкові. З перших своїх кроків по нашій грішній землі такі люди знають одну лишень правду – їм нема на кого сподіватися, окрім себе. В дитинстві вони ще вірять в чудеса, що ось відчиняться двері і на порозі з'являться мама з татом, але минають роки, а ніхто так й не приходить. Їхня школа життя не схожа на інші. Навіть у мене, людини, яка ніколи не знала свого батька, все було не так, як у дитбудинкових. Мій батько загинув на виробництві, врятувавши життя своїм колегам, і тому я був сином героя, що в умовах Радянського Союзу давало свої плюси. Хименкові ж від батька залишилося тільки одне слово «Віталійович», а яким був той самий Віталій, ніхто не знав, бо ніколи його не бачив.

Ми познайомилися з Гаруном в училищі. Я був старшим

за нього і вже розпочав свою роботу в КДБ. Моїм завданням у перші роки служби було шефство над іншими, молодшими, менш досвідченими, проте перспективними, які навчалися в училищі.

– Зверни увагу на ось цього хлопця, – порадив мені мій наставник, вказуючи на Хименка.

– А він того вартий? – жартом спитався я.

– Не розчарує. Має стержень і жадобу до знань. Проте в наявності й лихий характер.

– Ми усі тут не без характеру.

Я почав спостерігати за Хименком, перевіряв його і випробував. Гарун з впертістю людини без батьків проходив усі труднощі, і по закінченні навчання я зробив так, аби він опинився у моєму управлінні.

Далі були будні нашої служби, Афганістан, розпад Союзу, нова країна і нова структура, проте зі старими кадрами. Все руйнувалося на наших очах, але ми ще вірили, що Україна здатна побудувати нову державу.

Коли ж одного разу Гарун не прийшов на роботу, я все зрозумів. Ввечері біля дверей моєї квартири мене перестріла жінка і передала листа.

– Він казав, що вірити можна лишень вам, – мовила вона до мене, а потім зникла.

Прочитавши листа, я не став шукати ту жінку, або ж самого Гаруна, бо розумів, що вже нічого не змінити, не виправити, адже підполковник СБУ Хименко зробив свій вибір.

Він був не на користь держави та патріотизму, а виключно, аби прожити роки, що залишилися, так, як цього прагнула його душа, не зважаючи на команди зверху. Я ніколи не засуджував його. Напевно, через це ми й залишилися друзями.

– Знаєш, Євгене, а в Кандагарі Гарун був одним з кращих, – сказав я Мирону після спогадів. – Війна жила в ньому. Він був продуктом свого часу і політики тієї країни, в якій ми усі народилися.

– Ви вважаєте, він може стати нам у пригоді?

– Атож! Він не боїться крові й бруду, так само як смерті та таємниць. Він виконає поставлене перед ним завдання, і ніхто й ніколи не дізнається, хто наказав йому це зробити.

– Ми можемо йому вірити?

– Я йому вірю, – сказав я і попросив рахунок.

Нам не личило влаштовувати нічну гулянку. Наставав час відпочинку.

Наступного дня ми знову зустрілися з Гаруном.

– Ти їдеш з нами, – сказав я йому.

– Звісно, що їду, – посміхнувся він мені у відповідь.

– Я маю прохання.

– Слухаю.

– Мені потрібен камінчик. Гарний такий. Можеш записати це на мою особисту кредитну лінію.

– Для якоїсь пасії?

– Ні, – сказав я і махнув рукою в сторону Мирона. – Для

одного чесного офіцера, якому знадобляться століття, аби придбати такий камінь зі своїх заощаджень.

– Ти старієш, Бульдоже. Стаєш сентиментальним.

– Дістанеш мені такий камінчик? – я не любив, коли друзі казали мені правду. Я боявся її.

– Вважай, що він уже в тебе. Віддам у Києві. Ви коли відлітаєте?

– Сьогодні.

– Мені потрібно завершити тут деякі справи, і за декілька днів чекай мене на нашому старому місці. Не забувсь, де воно?

Я посміхнувся.

– Таке не забувається.

– Саме так! – сказав він і ми розпрощалися, аби зустрітися в Україні.

За тиждень ми сиділи на квартирі, яку зняв Мирон. Весна вередувала, то б'ючи холодом, то даруючи тепло. За декілька днів почалося цвітіння, а в Києві вбили двох прихильників «руського міру».

– Ось бачиш, Бульдоже, вони вже діють. А ми все сидимо, – сказав мені Гарун.

– Так в них яка структура, – відповів я на те.

– А в Україні? Не повірю, що спеціалістів бракує.

– Спеціалісти є. Політичної волі нема.

– Тому пропоную не затримуватися.

– Але й поспішати не варто, – зауважив Мирон.

– Ваші хлопці вже на місці? – запитав Гарун його, маючи на увазі першу ліквідаційну групу на чолі з Принципом та Нечипайлом.

– Так. Вони вийшли на зв'язок. Наразі вивчають ситуацію. Цього разу вони поїхали офіційно – у рамках задач нашого відомства.

– Хто їхня ціль?

Я подивився на нього і сказав:

– Щось дуже багато питань для одного дня.

Він засміявся. Мирон мовчав. Я бачив, що Євгену не подобається цей жартівливий настрій. Він знав, що хлопці вже там, а він ще тут, тому і не міг почувати себе спокійно. Під прицілом ворога його душа могла б знайти свій спокій, адже за таких умов він був би разом зі своїми друзями.

– Не регочи! Про все дізнаєшся на місці. А зараз краще подумаймо про те, як нам вибудувати систему комунікацій та зворотного зв'язку. Ти ж, Гаруне, завжди був сильним парламентаром. Курував контрабанду, вмів домовлятися.

Гарун закурив і задумався.

– Як я зрозумів, поки що буде дві групи. Одна в Донецькій області, інша – в Луганській. Ми з Євгеном направляємось у так звану ЛНР. Тому виникає питання. Про які саме комунікації ти говориш? Між ким вони мають відбуватися?

Хоч би як я хотів обмежувати доступ Гаруна до наших планів, але він мав рацію. Я потребував його знань та навичок і не міг пускати його всліпу. Ми повинні були йти на щи-

рість та довіру з ним, бо він знав, як поводитися у полі, де не існує законів, а найдрібніша помилка може вартувати життя.

– Гарзд, – сказав, врешті-решт, я. – Слухай і уважно все запам'ятовуй. Жодних записів, ніяких нотаток. Тільки твій розум і твоя пам'ять.

Гарун слухав. Він не перебивав, не вносив коректив, а уважно вбирав у себе інформацію.

– Основний сенс нашої операції – раптовість. Все має відбутися в один день. Діють дві групи. Роблять це вони паралельно, незалежно одна від одної. Ви з Мироном відповідаєте за Луганськ. Наразі, ми окреслили чотири жертви. Одразу по виконанні завдання потрібно зникнути з підконтрольних терористам територій. Аби зробити це, ти маєш відпрацювати схему відходу та встановити зв'язки з українськими блокпостами. Ніхто не повинен пов'язувати нашу Контору з тобою. Загадка має залишатися загадкою. Від ступеня незнання іншими твоїх справжніх намірів та цілей залежатиме доля моїх людей.

Вийди на волонтерів. Вони мають досвід, покажуть тобі шляхи та стежки. Попрацюй над системами та алгоритмами радіоелектронної розвідки. Заборони членам вашої з полковником Мироном групи користуватися мобільними телефонами, Інтернетом та соціальними мережами. Придумай собі легенду. Але перш ніж її реалізувати, будь ласка, дай нам знати. Ми маємо проаналізувати її правдивість.

Я зупинився, аби перевести подих та зробити декілька ко-

втікв води. Гарун чекав, не промовляючи ані слова. Те ж саме робив і Мирон.

– Постарайся вийти на тих, хто відповідає за контрабанду та логістику зі сторони терористів. Пам’ятай, твоя парафія – виключно Луганщина. Не намагайся грати на два фронти, бо програєш на обох. Ми не будемо поспішати з ліквідацією. Її час прийде тільки тоді, коли я зрозумію, що усе готово і працює, наче годинниковий механізм. Планування, організація, перевірка, вичікування і терпіння, аби удар досягнув цілей. Поки що все. Іншу інформацію ти почуєш від нього, – я кивнув на Мирона, й очима він дав зрозуміти Гаруну та мені, що саме так і буде.

– Маю питання, – сказав Гарун.

– Звичайно, – відповів я.

– Я мушу стати своїм для української сторони і для терористів?

– Якщо буде така можливість – це ідеальний варіант.

– Не погоджуся, – сказав на те Гарун.

– Чому? – запитав я.

– Тому що ідеальний варіант – коли я стану своїм для усіх учасників конфлікту. В першу чергу це стосується Москви, – він заговк, закурив чергову цигарку і, випустивши дим, продовжив:

– Колись, коли я тільки задумав покінчити зі своєю кар’єрою в Конторі, мені вдався такий трюк. Для усіх я став своїм. Саме тому сьогодні розмовляю з тобою.

– То були інші часи. Ми не мали війни в Україні, – зауважив я.

– Ситуацію ускладнює й те, що в скорому часі відбудеться наступ сепаратистів, – сказав Мирон.

– Звідки у вас така інформація? – запитав його Гарун.

– Звідси, – сказав Мирон, постукуючи пальцями по своїй голові.

– Ви їй вірите? – посміхнувся Гарун.

– Як нікому іншому, – запевнив його Мирон.

– У кожній загрозі потрібно шукати можливість. Я думаю, що метушня, яка почнеться з наступом, стане мені у пригоді. Коли над людиною висне хмара смерті, вона часто починає нервувати, а, отже, більш схильна до помилок. Саме на цьому я і зіграю.

Ми з Мироном подивилися на Гаруна. Я був задоволений ним, адже бачив того підполковника Хименка, який втік з України, прихопивши з собою алмази та діаманти, конфісковані нашою службою у 1994 році.

Гарун знав, чого хоче від життя. І знав, як цього досягти. Мирон перевів свій погляд на мене, і я лишень кивнув у відповідь йому головою, що означало, «йому можна вірити і в нього можна вірити».

Коли Гарун пішов геть, а ми з Мироном залишилися наодинці, я підвівся з крісла і підійшов до Євгена. Я простягнув до нього руку. На моїй долоні лежав алмаз.

– Я хочу зекономити тобі триста років твого життя.

Він подивився на камінь, своєю рукою стиснув мою у кулак і сказав:

– Воно того не варте. Я не можу його взяти. До зв'язку, генерале.

Мирон розвернувся, забрав зі столу свій телефон і блокнот та вийшов з квартири. Я залишався стояти посеред кімнати, а мій кулак грів камінчик вартістю декілька сотень тисяч євро.

Полковник Мирон так і не прийняв мого дарунку, бо ним керувало щось інше, чого я не зміг зрозуміти.

* * *

Переді мною стояла задача – придумати легенду для Мирона, Нечипайла та Принципа. Я був їхнім безпосереднім керівником, чії накази вони й виконували. По смерті Андрія Хворостенка питання розвідки на території окупованої Донеччини перейшли до іншого генерала, з яким я ніколи не був у дружніх стосунках. Мої ж люди мали концентруватися на контррозвідці та виявленні і запобіганні диверсійно-терористичним актам у Києві. Одеса, Харків, Дніпропетровськ, Херсон, Запоріжжя та Миколаїв не входили у сферу моєї компетенції. Відтята голова Андрія тлумачилася моїм керівництвом як провал та непрофесіоналізм. Ті люди погано розуміли специфіку роботи розвідника-нелегала в умовах введення бойових дій. Та й де їм було її зрозуміти, коли біль-

шість з них ніколи пороху не нюхали? Вони не мали жодного стосунку до розвідки, бо не проходили відповідної школи, а займали свої високі посади виключно завдяки Майдану та політичній квоті партій-переможниць. Моє нутро не протестувало проти такого стану речей, але я розумів, що проблем із цим не оберешся. Понад два десятиліття випадкових людей на відповідальних посадах коштували українській державності ресурсів, розвитку, а тепер і громадян з територіями. Проте я був не в силі щось змінити. Тому мав грати за їхніми правилами, непомітно провадячи свою лінію битви, залишаючись при цьому гвинтиком єдиного механізму.

Хмари змінювали сонце, накрапав дощик, а вже за лічені хвилини знову з'являлося сонце. Ми сиділи з Гаруном на конспіративній квартирі, вже іншій, ніж у той раз, коли з нами був Мирон. Квартири знімалися за потребою, на декілька днів і змінювалися так само швидко, як і бралися в оренду.

– Що роботи з моїми хлопцями? За статутом вони мають бути у Києві, кожного дня брати участь у безглуздому ланцюгу нарад, виконувати роль бюрократів, а не обов'язок офіцерів, – я ділився своїми проблемами з Гаруном, адже вірив йому. Так само, як він це робив стосовно до мене, коли вирішив утекти з України.

На вустах Гаруна почала народжуватися посмішка. З ним таке траплялося, коли він починав думати.

– Хіба це проблема у наскрізь корумпованій державі? – запитав він мене.

– Що ти хочеш цим сказати?

– Їх троє, так? Отже, нам потрібно вигадати три різні історії, які б не перепліталися між собою. У кожного своє життя і кожен сам вправі обирати те, яким воно буде.

– Давай без блукань.

– Чого твої капітани відправилися в зону АТО?

– Вони мають закінчити одне завдання і передати справу іншим. Тим, яких призначали замість них після вбивства Андрія Хворостенка.

– Коли вони повертаються?

– У перших числах травня. Якщо, звісно, до цього часу не розпочнеться масований наступ росіян.

– А якщо розпочнеться?

– Тоді вони там залишаться.

– Це кепсько. Задля втілення моєї задумки вони мають бути у Києві.

– Ти маєш якусь задумку?

– Звісно, що маю.

– Я можу відкликати їх.

– То відклич.

– Десь за тиждень.

В погляді Гаруна я помітив лукаві вогники. Я зрозумів, що він починає імпровізувати. За старих часів нашої спільної роботи в нього це виходило досить непогано.

– Ні, не так, – сказав він. – Відклич тільки одного з них. Інший має зникнути безвісті. Як і не було його. Сам вирішуй,

хто приїде до Києва, а хто зникне.

Я задумався. Звичайно ж, відкликати я мав Нечипайла. Його дружина і дитина... все це казало саме на користь Микити. Я не потребував сімейних драм, сліз жінки, яка зранку і до самої ночі буде оббивати пороги мого кабінету та дому. Принципа ж я був готовий віддати Гаруну та безвісті, яку тепер було прийнято називати ДНР.

– У того твого Принципа є рідня? – запитав мене Гарун.

– Батько і мати, – сказав я.

– Це дещо ускладнює справу.

– До того ж, він у них єдиний син.

– О Боже, мій генерале! В тебе що, тільки один я, наче вітер в полі?

– Ти не знаєш Івана. Для досягнення цілі він поступиться усім. Навіть спокоєм рідних батьків.

– Фанатик? – запитав мене Гарун.

– Так, – чесно відповів я. – Ти не хвилюйся за його батьків, бо й він не згадає про їхні нерви, коли питання торкнеться обов'язку перед батьківщиною.

– Що ж... то краще для нас. Відкликай свого Нечипайла. Принципа ж залиш мені.

Я повернувся на Володимирську. Мирона не було на місці і на моє запитання, де він, я почув, що полковник Мирон виїхав на зустріч з важливим агентом. Я подивився на свого помічника і запитав його:

– А тобі звідки знати, важливий той агент, чи ні?

– Я так думаю, – впевнено сказав він.

– Ти менше, хлопче, думай, а більше працюй. Хоча б користь якась буде.

Він опустив голову і пішов геть.

Я не любив того свого помічника (мова не йде про мою креатуру, яка колись працювала у Чернівецькому СБУ). То був інший субчик, якого мені накинуло керівництво. Можливо, він був непоганою людиною, проте для мене мало значення те, як він опинився біля мене, а не його людські якості. Однією з його функцій, а можливо, й першочерговою, було спостереження за мною та моїми хлопцями, чого я не міг пробачати нікому й ніколи. Часом, коли я був зовсім не в гуморі, мені кортіло розчавити його, наче бридкого таргана. Але субординація й далека школа зупиняли мої відверті почуття, аби я знову був Бульдогом, тим, яким мене і знали в СБУ.

Мирон з'явився за годину. В його рухах та погляді не було жодної турботи, нервозності чи розпачу. Полковник залишався полковником, готовим як доповідати, так і слухати.

– Як там твій важливий агент?

– Який саме? – не зрозумів запитання Мирон.

– Гарзд. Ти де був?

– На зустрічі.

– З ким?

– Зі спеціалістом з тортур. З тим, якого ви мені порадили.

Я прищури́в о́чі і за́питав його́:

– І́ як він? Спра́вив вра́ження?

– Про́фесіона́л. Він на́м піді́йде, – бу́ла на те су́ха відпо́відь Ми́рона.

– Ти ка́зав йо́му, х́то ста́не йо́го клі́єнтами?

– Я́к мі́г я йо́му це ка́зати, ко́ли й са́м ще не зна́ю?

– Га́разд. Пі́шли про́гуля́ємося. Є́ розмо́ва, – сказа́в я йо́му, і ми ви́йшли з мо́го ка́бінету.

Весна́ ні́як не мо́гла по́бороти зи́му. Ві́тер рва́в з мене́ ка́пелью́, і я притри́мува́в йо́го ру́кою.

– Я́ все ду́маю про́ того́ полко́вника, що́ впа́в на ре́льси у́ харкі́вськóму ме́тро, – сказа́в я Ми́рону.

– А́ що́ про́ нього́ зга́дува́ти? Соба́ці соба́ча сме́рть. Я́к подума́ю, скі́льки че́рез нього́ хло́пців за́гинуло́, то́ розумі́ю, що́ на́ша ка́ра бу́ла за́надто де́мократи́чною, ма́йже ца́рською́.

– Ти́ не га́рячку́й. Я́ про́ інше́. Чи́ не за́надто́ рано́ ми́ це зроби́ли? А́дже́ ризи́к бу́в ко́лосаль́ний. В на́с ні́чого́ ще́ не бу́ло го́тово. Та́ й за́раз...

– Що́ за́раз?! – Ми́рон зу́пини́вся і́ поча́в ї́сти ме́не сво́ім по́глядом.

– Чо́го ви́лу́пився́ на́ мене́? – я́ не лю́бив, ко́ли він о́сь та́к ди́вився́ на́ мене́. – Чи́ ти́ вва́жає́ш, що́ ми́ го́тові́? Та́к, а́би́ вже́ за́пусти́ти це́й по́тяг і́ він ді́йшов до́ кінце́вої ста́нці́ї?

Ми́рон мо́вчав. Ми́ пі́шли да́лі, ми́наю́чи Зо́лоті́ Во́рота́ у́ на́пря́мку О́перно́го те́атру.

– То́й по́тяг ви́ за́пусти́ли са́мі. То́ді у́ ва́с вдо́ма, ко́ли і́ні-

ціювали операцію «Ворог».

– Мовчи, Женя, мовчи! – я не мав права на злість, бо він був правий, але людина занадто слабка, аби визнати свої помилки. Навіть, коли вона дуже сильна.

– Пане генерале! – Мирон знову зупинився. Він дивився прями́сінько в мої очі і я ледь не схибив, але, все ж таки, витримав той погляд.

– Кажи, – мій голос тремтів, і він це помітив.

– Я хочу сказати, що з Ігоріним ми все зробили правильно. Він не мав права жити, бо через нього загинула не одна сотня наших хлопців. Хто втішить сьогодні їхніх дітей, жінок, матерів? Хто заступить їм батька, сина, чоловіка? За клятві долари він продав нас усіх. Його хвойда бенкетувала на ті криваві гроші в той час, як деякі вдови не мають навіть копійчини, бо їхні чоловіки були добровольцями, без статусу учасника АТО.

Ми поховали тільки голову Андрія, але до цього часу не знаємо, де його тіло. А щури, на кшталт Ігоріна чи тих, що сидять по теплих кабінетах, їдять щодня ікру і гасають Києвом на автівках за сотні тисяч баксів, надалі ділять гроші пенсіонерів та інвалідів, поробили собі статуси учасника АТО, навіть не виїжджаючи до Харкова, аби не платити за квартиру, мати додаткові пільги, продовжують насолоджуватися вседозволеністю та розпустою. Ви що не бачите, хто при владі? Це «временщікі», цинічні істоти, які аж нічим не відрізняються від тих, хто був перед ними. Вони продають

Україну. Як не Росії, то Америці, Китаю і ще кому. Ніколи не здатні на самостійні рішення, на державницьку діяльність, а тільки красти, красти, красти. І все це вони називають словосполученням «вміти заробляти».

Ми все зробили правильно, бо коли влада не здатна захищати свій народ, коли знущання тривають і навіть посилюються, хтось мусить зупинити усю ту наволоч. Я ні про що не жалкую. Хіба що про одне. Ігоріна треба було б віддати до рук мого сьогоднішнього знайомця, аби він різав його шматками і кормив тими самими шматками цю паскуду.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.